Europos Parlamentas
2024-2029

PRIIMTI TEKSTAI

P10_TA(2025)0091

Europos hidrologinio atsparumo strategija

2025 m. gegužės 7 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl Europos hidrologinio atsparumo strategijos (2024/2104(INI))*

Europos Parlamentas,

– atsižvelgdamas į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV), ypač į jos 191 straipsnį,

– atsižvelgdamas į susitarimą, 2015 m. gruodžio 12 d. priimtą per 21-ąją UNFCCC šalių konferenciją (COP21) Paryžiuje (toliau – Paryžiaus susitarimas),

– atsižvelgdamas į Jungtinių Tautų darnaus vystymosi darbotvarkę iki 2030 m. ir darnaus vystymosi tikslus (DVT), ypač į 6-ąjį DVT dėl švaraus vandens ir sanitarijos,

– atsižvelgdamas į 2022 m. gruodžio mėn. priimtą Kunmingo ir Monrealio pasaulinę biologinės įvairovės strategiją,

– atsižvelgdamas į 2001 m. gegužės 22 d. Stokholmo konvenciją dėl patvariųjų organinių teršalų,

– atsižvelgdamas į atsargumo principą ir principus, kad reikia imtis prevencinių veiksmų, kad žala aplinkai pirmiausia turėtų būti atitaisoma jos atsiradimo vietoje ir kad mokėti turėtų teršėjas, kaip nustatyta SESV 191 straipsnio 2 dalyje,

– atsižvelgdamas į 2021 m. birželio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2021/1119, kuriuo nustatoma poveikio klimatui neutralumo pasiekimo sistema ir iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 401/2009 ir (ES) 2018/1999 (Europos klimato teisės aktą)[1],

---

* Techninė išnaša: tai pataisyta priimto teksto redakcija, kuria siekiama rezoliucijos 29 dalyje vėl įrašyti dėl korektūros klaidos pateiktame pranešime išbrauktą tikslinės grupės pavadinimą.

1 OL L 243, 2021 7 9, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1119/oj.

– atsižvelgdamas į 2000 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2000/60/EB, nustatančią Bendrijos veiksmų vandens politikos srityje pagrindus[1], (toliau – Vandens pagrindų direktyva),

– atsižvelgdamas į 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2006/118/EB dėl požeminio vandens apsaugos nuo taršos ir jo būklės blogėjimo[2] (toliau – Požeminio vandens direktyva),

– atsižvelgdamas į 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2008/105/EB dėl aplinkos kokybės standartų vandens politikos srityje, iš dalies keičiančią ir panaikinančią Tarybos direktyvas 82/176/EEB, 83/513/EEB, 84/156/EEB, 84/491/EEB, 86/280/EEB ir iš dalies keičiančią Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2000/60/EB[3], (toliau – Aplinkos kokybės standartų direktyva),

– atsižvelgdamas į 2007 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2007/60/EB dėl potvynių rizikos įvertinimo ir valdymo[4],

– atsižvelgdamas į 2020 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2020/2184 dėl žmonėms vartoti skirto vandens kokybės[5] (toliau – Geriamojo vandens direktyva),

– atsižvelgdamas į 2020 m. gegužės 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2020/741 dėl pakartotinio vandens naudojimo minimaliųjų reikalavimų[6] (toliau – Pakartotinio vandens naudojimo reglamentas),

– atsižvelgdamas į 2008 m. birželio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2008/56/EB, nustatančią Bendrijos veiksmų jūrų aplinkos politikos srityje pagrindus (Jūrų strategijos pagrindų direktyvą)[7],

---

1 OL L 327, 2000 12 22, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2000/60/oj.
2 OL L 372, 2006 12 27, p. 19, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2006/118/oj.
3 OL L 348, 2008 12 24, p. 84, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2008/105/oj.
4 OL L 288, 2007 11 6, p. 27, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2007/60/oj.
5 OL L 435, 2020 12 23, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2020/2184/oj.
6 OL L 177, 2020 6 5, p. 32, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2020/741/oj.
7 OL L 164, 2008 6 25, p. 19, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2008/56/oj.

– atsižvelgdamas į 2024 m. lapkričio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2024/3019 dėl komunalinių nuotekų valymo[1] (toliau – peržiūrėta Miesto nuotekų valymo direktyva),

– atsižvelgdamas į 2024 m. balandžio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2024/1785, kuria iš dalies keičiamos Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/75/ES dėl pramoninių išmetamų teršalų (taršos integruotos prevencijos ir kontrolės) ir Tarybos direktyva 1999/31/EB dėl atliekų sąvartynų[2],

– atsižvelgdamas į 1991 m. gruodžio 12 d. Tarybos direktyvą 91/676/EEB dėl vandenų apsaugos nuo taršos nitratais iš žemės ūkio šaltinių[3] ,

– atsižvelgdamas į 2024 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2024/1991 dėl gamtos atkūrimo, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2022/869[4] ,

– atsižvelgdamas į 2022 m. gruodžio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2022/2557 dėl ypatingos svarbos subjektų atsparumo, kuria panaikinama Tarybos direktyva 2008/114/EB[5] , (toliau – Direktyva dėl ypatingos svarbos subjektų atsparumo),

– atsižvelgdamas į 2022 m. gruodžio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2022/2555 dėl priemonių aukštam bendram kibernetinio saugumo lygiui visoje Sąjungoje užtikrinti, kuria iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 910/2014 ir Direktyva (ES) 2018/1972 ir panaikinama Direktyva (ES) 2016/1148 (TIS 2 direktyvą)[6],

– atsižvelgdamas į 2009 m. spalio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2009/128/EB, nustatančią Bendrijos veiksmų pagrindus siekiant tausiojo pesticidų naudojimo[7],

– atsižvelgdamas į 2021 m. gruodžio 2 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2021/2115, kuriuo nustatomos valstybių narių pagal bendrą žemės ūkio politiką rengtinų strateginių planų (BŽŪP strateginių planų), finansuotinų iš Europos žemės ūkio

---

1 OL L, 2024/3019, 2024 12 12, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/3019/oj.

2 OL L, 2024/1785, 2024 7 15, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1785/oj.

3 OL L 375, 1991 12 31, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/1991/676/oj.

4 OL L, 2024/1991, 2024 7 29, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1991/oj.

5 OL L 333, 2022 12 27, p. 164, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2557/oj.

6 OL L 333, 2022 12 27, p. 80, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2555/oj.

7 OL L 309, 2009 11 24, p. 71, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2009/128/oj.

garantijų fondo (EŽŪGF) ir iš Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP), rėmimo taisyklės ir panaikinami reglamentai (ES) Nr. 1305/2013 ir (ES) Nr. 1307/2013[1],

– atsižvelgdamas į 2024 m. gruodžio 19 d. Komisijos reglamentą (ES) 2024/3190 dėl bisfenolio A (BPA) ir kitų bisfenolių bei bisfenolio darinių, kuriems taikoma suderinta klasifikacija pagal konkrečias pavojingas savybes, naudojimo tam tikrose medžiagose ir gaminiuose, skirtuose liestis su maistu, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 10/2011 ir panaikinamas Reglamentas (ES) 2018/213[2],

– atsižvelgdamas į 2025 m. vasario 19 d. Komisijos komunikatą „Žemės ūkio ir maisto produktų gamybos vizija“ (COM(2025)0075),

– atsižvelgdamas į 2019 m. gruodžio 11 d. Komisijos komunikatą dėl Europos žaliojo kurso (COM(2019)0640),

– atsižvelgdamas į 2025 m. sausio 29 d. Komisijos komunikatą „ES konkurencingumo kelrodis“ (COM(2025)0030),

– atsižvelgdamas į 2021 m. gegužės 12 d. Komisijos komunikatą „Kuriame sveiką planetą visiems. ES veiksmų planas „Siekiant nulinės oro, vandens ir dirvožemio taršos“ (COM(2021)0400),

– atsižvelgdamas į 2021 m. vasario 24 d. Komisijos komunikatą „Klimato kaitai atsparios Europos kūrimas. Naujoji ES prisitaikymo prie klimato kaitos strategija“ (COM(2021)0082),

– atsižvelgdamas į 2007 m. liepos 18 d. Komisijos komunikatą „Vandens trūkumo ir sausrų problemos Europos Sąjungoje sprendimas“ (COM(2007)0414),

– atsižvelgdamas į 2020 m. kovo 11 d. Komisijos komunikatą „Naujas žiedinės ekonomikos veiksmų planas, kuriuo siekiama švaresnės ir konkurencingesnės Europos“ (COM(2020)0098),

– atsižvelgdamas į 2012 m. lapkričio 14 d. Komisijos komunikatą „Europos vandens išteklių išsaugojimo metmenys“ (COM(2012)0673),

– atsižvelgdamas į 2030 m. ES biologinės įvairovės strategiją,

– atsižvelgdamas į Europos Sąjungos patvirtintą COP29 deklaraciją dėl vandens klimato politikos srityje,

---

1 OL L 435, 2021 12 6, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/2115/oj.

2 OL L, 2024/3190, 2024 12 31, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/3190/oj.

– atsižvelgdamas į Europos vandenynų paktą, apie kurį 2024 m. liepos 18 d. paskelbė Komisijos Pirmininkė U. von der Leyen kitos kadencijos Europos Komisijos (2024–2029 m.) politinėse gairėse,

– atsižvelgdamas į Europos prisitaikymo prie klimato kaitos planą ir Europos hidrologinio atsparumo strategiją, apie kuriuos 2024 m. liepos 18 d. paskelbė Komisijos Pirmininkė U. von der Leyen kitos kadencijos Europos Komisijos (2024–2029 m.) politinėse gairėse,

– atsižvelgdamas į 8-ąją aplinkosaugos veiksmų programą,

– atsižvelgdamas į savo 2022 m. spalio 5 d. rezoliuciją „Aprūpinimas vandeniu kaip žmogaus teisė. Išorės santykių aspektas“[1],

– atsižvelgdamas į savo 2024 m. rugsėjo 19 d. rezoliuciją dėl pražūtingų potvynių Vidurio ir Rytų Europoje, žmonių žūčių ir ES pasirengimo reaguoti į tokias klimato kaitos paskatintas nelaimes[2],

– atsižvelgdamas į savo 2022 m. spalio 6 d. rezoliuciją „Paskata imtis veiksmų vandenynų klausimu: vandenynų valdymo ir biologinės įvairovės stiprinimas“[3],

– atsižvelgdamas į savo 2019 m. lapkričio 28 d. rezoliuciją dėl kritinės klimato ir aplinkos padėties[4],

– atsižvelgdamas į savo 2024 m. lapkričio 14 d. rezoliuciją dėl 2024 metų Jungtinių Tautų klimato kaitos konferencijos Baku (Azerbaidžanas) (COP29)[5],

– atsižvelgdamas į 2025 m. vasario 4 d. Komisijos ataskaitą dėl Vandens pagrindų direktyvos (2000/60/EB) ir Potvynių direktyvos (2007/60/EB) įgyvendinimo „Tretieji upių baseinų valdymo planai. Antrieji potvynių rizikos valdymo planai“ (COM(2025)0002),

– atsižvelgdamas į 2024 m. spalio 16 d. Europos Audito Rūmų specialiąją ataskaitą Nr. 15/2024 „Prisitaikymas prie klimato kaitos ES. Veiksmai neatitinka užmojų“,

– atsižvelgdamas į 2024 m. spalio 30 d. buvusio Suomijos prezidento Sauli Niinistö ataskaitą „Saugiau kartu. Europos civilinio ir karinio pasirengimo ir parengties stiprinimas“,

– atsižvelgdamas į 2024 m. balandžio mėn. Enrico Lettos pranešimą „Daug daugiau nei rinka“,

---

1 OL C 132, 2023 4 14, p. 54.
2 OL C, C/2024/7216, 2024 12 10, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/7216/oj.
3 OL C 132, 2023 4 14, p. 106.
4 OL C 232, 2021 6 16, p. 28.
5 OL C, C/2025/808, 2025 2 11, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/808/oj.

– atsižvelgdamas į savo 2020 m. gruodžio 17 d. rezoliuciją dėl ES vandens srities teisės aktų įgyvendinimo[1],

– atsižvelgdamas į 2018 m. gruodžio 18 d. Europos Audito Rūmų specialiąją ataskaitą Nr. 33/2018 „Kova su dykumėjimu ES: didėjanti grėsmė, kuriai sumažinti reikia imtis daugiau veiksmų“,

– atsižvelgdamas į Europos piliečių iniciatyvą (EPI) dėl teisės į vandenį,

– atsižvelgdamas į savo 2015 m. rugsėjo 8 d. rezoliuciją dėl Europos piliečių iniciatyvos „Right2Water“ tolesnių veiksmų[2],

– atsižvelgdamas į 2010 m. liepos 28 d. JT Generalinės Asamblėjos rezoliuciją Nr. 64/292, kuria pripažįstama žmogaus teisė į vandenį ir sanitarines sąlygas,

– atsižvelgdamas į strateginį dialogą dėl ES žemės ūkio ateities,

– atsižvelgdamas į 2024 m. rugsėjo 30 d. Europos Audito Rūmų specialiąją ataskaitą Nr. 20/2024 „Bendros žemės ūkio politikos planai – ekologiškesni, bet neatitinkantys ES klimato ir aplinkos sričių užmojų“,

– atsižvelgdamas į 2024 m. spalio 15 d. Europos aplinkos agentūros ataskaitą Nr. 07/2024 „Europos vandens būklė 2024 m. Poreikis didinti hidrologinį atsparumą“ (toliau – EAA ataskaita Nr. 07/2024),

– atsižvelgdamas į 2024 m. birželio 17 d. Aplinkos tarybos išvadas dėl 8-osios aplinkosaugos veiksmų programos,

– atsižvelgdamas į 2021 m. rugsėjo 28 d. Europos Audito Rūmų specialiąją ataskaitą Nr. 20/2021 „Tausus vandens naudojimas žemės ūkyje: labiau tikėtina, kad BŽŪP lėšomis skatinamas didesnis, o ne efektyvesnis vandens naudojimas“,

– atsižvelgdamas į 2023 m. spalio 26 d. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto pareiškimą dėl ES mėlynojo kurso,

– atsižvelgdamas į 2023 m. liepos 5 d. Komisijos pasiūlymą dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl dirvožemio stebėsenos ir atsparumo (Dirvožemio stebėsenos teisės akto) (COM(2023)0416),

– atsižvelgdamas į savo 2024 m. balandžio 24 d. per pirmąjį svarstymą priimtą poziciją dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2000/60/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų vandens politikos srityje pagrindus, Direktyva 2006/118/EB dėl požeminio vandens apsaugos nuo taršos

---

1 OL C 445, 2021 10 29, p. 126.
2 OL C 316, 2017 9 22, p. 99.

ir jo būklės blogėjimo ir Direktyva 2008/105/EB dėl aplinkos kokybės standartų vandens politikos srityje[1],

– atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 55 straipsnį,

– atsižvelgdamas į Žemės ūkio ir kaimo plėtros komiteto nuomonę,

– atsižvelgdamas į Aplinkos, klimato ir maisto saugos komiteto pranešimą (A10-0073/2025),

A. kadangi vanduo yra būtinas gyvybei ir žmonijai; kadangi ES turi efektyviai valdyti dabartinius ir būsimus vandens išteklius ir veiksmingai spręsti dabartines vandens problemas, nes jos daro tiesioginį poveikį žmonių sveikatai, aplinkai ir jos ekosistemoms, strateginei socialinei ir ekonominei veiklai, pavyzdžiui, energijos gamybai, žemės ūkiui ir apsirūpinimo maistu saugumui, taip pat ES konkurencingumui;

B. kadangi vanduo yra nepakankamas ir ribotas išteklius ir, nors 70 proc. Žemės paviršiaus dengia vanduo, prieinamas ir tinkamas naudoti gėlas vanduo Žemėje sudaro tik 0,5 proc. viso vandens[2]; kadangi kalnai atlieka natūralių vandens bokštų vaidmenį ir yra svarbūs Europos gėlo vandens rezervuarai, – vien iš Alpių gaunama 40 proc. Europos gėlo vandens[3];

C. kadangi iš požeminio vandens gaunama du trečdaliai ES geriamojo vandens ir remiama daug ekosistemų[4]; kadangi gėlo vandens ekosistemų teikiamų paslaugų vertė Europoje viršija 11 trln. EUR ir jos teikia didelę naudą sveikatai bei rekreacinę naudą, pavyzdžiui, žvejojant[5];

D. kadangi Europoje jau susiduriama su vandens stygiaus problema ir ji kasmet paveikia vidutiniškai apie 20 proc. Europos teritorijos ir 30 proc. gyventojų, ir šie skaičiai ateityje greičiausiai didės dėl klimato kaitos[6], nepaisant to, kad bendra vandens gavyba ES 27 lygmeniu 2000–2019 m. sumažėjo 15 proc.; kadangi ekstremalių meteorologinių reiškinių, pavyzdžiui, sausrų ir potvynių, vis gausėja ir jie vis dažnesni, be to, remiantis prognozėmis, artimiausioje ateityje jų dar padaugės, todėl kyla pavojus žmonių gyvybei, ES

---

1 Priimti tekstai, P9_TA(2024)0358.

2 Pasaulinė meteorologijos organizacija, *2021 State of Climate Services – Water* („2021 m. klimato srities paslaugų padėtis. Vanduo“), WMO-Nr. 1278, WMO, Ženeva, 2021 m.

3 Europos aplinkos agentūra, *Water resources across Europe – confronting water scarcity and drought* („Vandens ištekliai visoje Europoje. Kaip spręsti vandens stygiaus ir sausrų problemą“), EAA ataskaita Nr. 2/2009.

4 EAA ataskaita Nr. 07/2024.

5 WWF, *High Cost of Cheap Water* („Didelė pigaus vandens kaina“), WWF, Glanas, 2021 m.

6 EAA ataskaita Nr. 07/2024.

apsirūpinimo maistu savarankiškumui ir kai kurie Europos regionai gali tapti netinkami gyventi;

E. kadangi 78 proc. europiečių mano, kad ES turėtų pasiūlyti papildomų priemonių su vandeniu susijusioms problemoms Europoje spręsti, o 21 proc. europiečių mano, kad tarša yra pagrindinė grėsmė, susijusi su vandeniu jų šalyje[1];

F. kadangi 2010 m. liepos 28 d. priimtoje rezoliucijoje JT Generalinė Asamblėja pripažino teisę į vandenį ir sanitarines sąlygas kaip žmogaus teisę;

G. kadangi Europos piliečių iniciatyva „Right2Water“ buvo pirmoji, surinkusi reikiamą parašų skaičių, ir ja ES raginama visiems užtikrinti teisę į vandenį;

H. kadangi SESV 14 straipsnio ir Protokolo Nr. 26 dėl visuotinės svarbos paslaugų nuostatos yra pagrindiniai elementai, į kuriuos reikia atsižvelgti visais Europos hidrologinio atsparumo strategijos rengimo ir įgyvendinimo aspektais, taip užtikrinant Europos vandens paslaugų, kaip esminių viešųjų paslaugų, statusą ir užtikrinant prieinamumą, teisingumą, įperkamumą ir aukštos kokybės standartų išlaikymą;

I. kadangi valstybės narės turėtų imtis tolesnių veiksmų, atsižvelgdamos į 2023 m. lapkričio mėn. Komisijos ataskaitoje[2] pateiktas rekomendacijas dėl hidrologinio balanso gerinimo, kaip žinių pagrindo priimant sprendimus dėl vandens paskirstymo;

J. kadangi dėl didėjančio vandens stygiaus gali sumažėti įmonių vertė, jei dėl šio stygiaus sumažėja arba visiškai sustabdomi gamybos pajėgumai; kadangi regionuose, kuriuose trūksta vandens, turtas gali būti laikinai arba visą laiką likti nenaudojamas, jei prielaidos dėl vandens prieinamumo ir prieigos yra netikslios, jei nenumatyta reguliavimo priemonių arba jei nebus parengti rizikos mažinimo ir valdymo planai[3];

K. kadangi Vandens pagrindų direktyvoje nustatytas terminas, iki kurio Europos upės, ežerai, tarpiniai, pakrančių ir požeminiai vandenys turėjo pasiekti gerą būklę, buvo 2015 m., ir šį terminą tam tikromis sąlygomis galima pratęsti iki 2027 m.; kadangi tikslas iki 2027 m.

---

1 Europos Komisija, *Attitudes of Europeans towards the environment* („Europiečių požiūris į aplinką“), specialioji „Eurobarometro“ apklausa Nr. 550, 2024 m. gegužės mėn.

2 Europos Komisijos Aplinkos generalinis direktoratas *et al.*, *Implementation of water balances in the EU – Final report* („Hidrologinio balanso įgyvendinimas ES. Galutinė ataskaita“), Europos Sąjungos leidinių biuras, 2024 m.

3 „Disclosure Insight Action (CDP)“ ir „Planet Tracker“, *High and Dry. How Water Issues Are Stranding Assets* („Aukštai ir sausai. Kaip vandens problemos kenkia turtui“), 2022 m.

pasiekti, kad visų ES vandens telkinių cheminė būklė taptų gera, dar toli gražu nepasiektas, visų pirma dėl tokių medžiagų kaip gyvsidabris, brominti antipirenai ir policikliniai aromatiniai angliavandeniliai[1];

L. kadangi iš 2025 m. Vandens pagrindų direktyvos įgyvendinimo ataskaitos matyti, kad Vandens pagrindų direktyvos tikslus vėluojama pasiekti ne dėl teisės aktų trūkumų, o dėl nepakankamo finansavimo, lėto įgyvendinimo ir nepakankamo aplinkosaugos tikslų integravimo į sektorių politiką; kadangi analizė parodė, kad valstybėms narėms nepatenkina metinių investicijų poreikių, kurie, kaip apskaičiuota, siekia 77 mlrd. EUR, o finansavimo deficitas šiuo metu siekia apie 25 mlrd. EUR per metus; kadangi iš ataskaitos taip pat matyti, kad valstybėms narėms akivaizdžiai reikia padidinti savo užmojus ir paspartinti veiksmus, kad iki 2027 m. būtų kuo labiau sumažinta reikalavimų laikymosi spraga, didinti investicijas ir užtikrinti tinkamą finansavimą, įskaitant iš ES fondų, kad būtų pasiekti jų priemonių programų tikslai, taip pat imtis papildomų priemonių dabartinėms nuolatinėms aplinkosaugos problemoms mažinti ir gerinti tarpvalstybinį bendradarbiavimą;

M. kadangi buvo įvertinta, jog vandens teisės aktai atitinka paskirtį; kadangi jais sukuriama vidaus paviršinių vandenų, tarpinių vandenų, pakrančių vandenų ir požeminio vandens apsaugos sistema; kadangi sykiu tai leidžia pasiekti ne itin griežtus aplinkosaugos tikslus, jei tokios žmogaus veiklos užtikrinamų socialinių ir ekonominių poreikių negalima patenkinti kitomis priemonėmis, ir leidžia nesiekti vandens telkinių tikslų, jei nepasiekimo priežastis yra viršesnis viešasis interesas; kadangi teisės aktai yra proporcingi ir jais valstybių narių valdžios institucijoms suteikiami įgaliojimai pagal subsidiarumo principą spręsti dėl viršesnio viešojo intereso; kadangi kai kuriais atvejais tai gali būti aplinkos apsauga, o kitais atvejais – socialinė ir ekonominė veikla;

N. kadangi pramonės reikmėms panaudojama apie 40 proc. viso Europoje išgaunamo vandens kiekio; kadangi pagal Europos bendrijos statistinį ekonominės veiklos rūšių klasifikatorių (NACE) didžiausią dalį viso per metus gauto vandens kiekio 27 ES valstybėse narėse sudarė aušinimui elektros energijos gamybos sektoriuje skirtas vanduo (34 proc.), po jo – žemės ūkio (29 proc.), viešosios vandentiekos (21 proc.) ir gamybos (15 proc.) tikslais gautas

---

1 EAA ataskaita Nr. 07/2024.

vanduo[1]; kadangi duomenys apie vandens gavybą ir naudojimą ES yra istoriniai ir prastos kokybės[2];

O. kadangi elektros energijos gamybos sektoriuje suvartojama daugiausia vandens, tačiau didžioji dalis vandens grąžinama į aplinką po to, kai jis panaudojamas aušinimui arba turbinų varymui; kadangi apskritai žemės ūkyje suvartojamas didžiausias grynasis vandens kiekis ES lygmeniu, nes didžiąją dalį vandens sunaudoja pasėliai arba jis išgaruoja; kadangi kitoms naudojimo reikmėms, pavyzdžiui, pramonei ir vandentiekos paslaugoms, išgaunama ir sunaudojama palyginti mažiau vandens, tačiau tai gali būti didelė našta vietos lygmeniu, ypač požeminiam vandeniui[3];

P. kadangi visoje pramonės veikloje vanduo reikalingas galutiniams produktams pagaminti arba gamybos veiklai palaikyti; kadangi įmonės savo kasdienėje veikloje priklauso nuo vandens, o vandens trūkumas didėja, tai gali sutrikdyti veiklą, padidinti išlaidas ir sukelti reguliavimo bei reputacijos riziką;

Q. kadangi energetikos sektorius labai priklauso nuo vandens išteklių; kadangi ši priklausomybė kelia didelį pavojų, nes vandens trūkumas gali daryti poveikį energijos gamybos procesams ir tiekimo saugumui, ypač kai vanduo naudojamas kaip žaliava arba aušinimui; kadangi perėjimas prie atsinaujinančiųjų išteklių energijos, ypač vėjo ir saulės energijos, suteikia tvarių ir efektyviai vandenį naudojančių dekarbonizacijos būdų ir galimybę sustabdyti arba priešinga linkme pakreipti didėjančio vandens suvartojimo tendenciją;

R. kadangi vanduo yra būtinas žemės ūkio išteklius gaminant kokybiškus maisto produktus, pašarus ir atsinaujinančiąsias žaliavas; kadangi žemės ūkis priklauso nuo vandens prieinamumo, o drėkinimas padeda apsaugoti ūkininkus nuo nereguliarių kritulių ir pagerinti jų auginamų kultūrinių augalų daigumą, derlių ir kokybę, bet tam eikvojama daug vandens išteklių; kadangi, atsižvelgiant į klimato kaitą, besikeičiančias oro sąlygas ir dažnesnius potvynius bei sausras, vandens, kaip kokybiškų žemės ūkio produktų gamybos ištekliaus, svarba ir būtinybė efektyviai naudoti vandenį bus esminiai veiksniai užtikrinant maisto tiekimo saugumą ir priimant sprendimus

---

1 Europos aplinkos agentūra, *Water abstraction by economic sector in the 27 EU Member States, 2000-2022* („Vandens gavyba pagal ekonomikos sektorius 27 ES valstybėse narėse, 2000–2022 m.“), Europos aplinkos agentūros interneto svetainė, 2024 m. gruodžio 5 d., https://www.eea.europa.eu/en/analysis/indicators/water-abstraction-by-source-and/water-abstraction-by-economic?activeTab=8a280073-bf94-4717-b3e2-1374b57ca99d.

2 Eurostatas, *Archive: Water use in industry* („Archyvas: vandens naudojimas pramonėje“), Eurostato interneto svetainė, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Archive:Water_use_in_industry&oldid=196132#Further_Eurostat_information.

3 EAA ataskaita Nr. 07/2024.

vandens trūkumo problemai spręsti; kadangi žemės ūkio daromo spaudimo paviršiniam ir požeminiam vandeniui mažinimo priemonės turi būti taikomos kartu darant investicijas į regeneruoto vandens naudojimą ir novatoriškas gėlinimo technologijas, taip užtikrinant geresnį hidrologinį balansą ir skatinant alternatyvią švarią energiją, pavyzdžiui, žaliąjį vandenilį;

S. kadangi dėl augančio pasaulio gyventojų skaičiaus reikia gaminti daugiau maisto produktų ir ES turi užtikrinti apsirūpinimo maistu savarankiškumą, kaip nustatyta SESV 39 straipsnyje;

T. kadangi patikimi duomenys apie vandens apskaitą, t. y. sisteminis dabartinės vandens pasiūlos, paklausos, prieinamumo ir naudojimo konkrečiose srityse būklės ir tendencijų tyrimas[1], yra labai svarbūs vertinant dabartinę padėtį ES ir užtikrinant Europos konkurencingumą;

U. kadangi nepakankamai vertinamas nuotekų, kaip alternatyvaus vandens šaltinio, potencialas, turint omenyje tai, kad 60–70 proc. galimos nuotekų vertės visoje ES šiuo metu nepanaudojama[2], o ES pakartotinai panaudojama mažiau kaip 3 proc. išvalyto nuotekų vandens[3]; kadangi namų ūkiuose yra didelis žiedinio požiūrio į vandenį potencialas, nes tik nedidelis namų ūkių vandens kiekis naudojamas gerti ir ruošti maistui, taigi tik šiam vandens kiekiui reikia užtikrinti aukščiausius kokybės standartus;

V. kadangi dėl pasenusių ar senstančių vandentiekos tinklų ir būtinos priežiūros stokos prarandamas labai didelis vandens kiekis; kadangi investicijos į atsparios novatoriškos drėkinimo infrastruktūros priežiūrą, tobulinimą ir plėtrą daro esminį poveikį siekiant padidinti vandens vartojimo efektyvumą ir sumažinti jo suvartojimą žemės ūkyje; kadangi dėl šio didesnio efektyvumo sutaupytą vandenį galima naudoti kitiems tikslams arba išlaikyti natūralią upių tėkmę;

W. kadangi švarus vanduo ir pakankamas jo kiekis yra būtinas elementas siekiant ES įgyvendinti ir sukurti tikrą žiedinę ekonomiką;

X. kadangi vandens nuotėkis yra nepakankamai įvertinta pasaulinė problema, dėl kurios labai didėja vandens trūkumas, nes dėl

---

1 Jungtinių Tautų maisto ir žemės ūkio organizacija, *Water accounting and auditing. A sourcebook* („Vandens apskaita ir auditas. Duomenų suvestinė“), FAO vandens ataskaitos Nr. 43, FAO, Roma, 2016 m.

2 Europos investicijų bankas, *Wastewater as a resource* („Nuotekos kaip išteklius“), EIB, 2022 m.

3 Europos Komisijos Aplinkos generalinis direktoratas, *Water reuse: New EU rules to improve access to safe irrigation* („Pakartotinis vandens naudojimas: naujos ES taisyklės, kuriomis siekiama pagerinti prieigą prie saugaus drėkinimo“), Europos Komisijos interneto svetainė, 2023 m. birželio 26 d., https://environment.ec.europa.eu/news/water-reuse-new-eu-rules-improve-access-safe-irrigation-2023-06-26_lt.

nesandarių vamzdžių, pasenusių valymo įrenginių ir nepakankamų rezervuarų skirstymo metu ES prarandama vidutiniškai 23 proc. išvalyto vandens[1]; kadangi į peržiūrėtą Geriamojo vandens direktyvą įtrauktos priemonės vandens nuotėkiui sumažinti, taip pat geriamojo vandens gavybai skirtų vandens baseinų rizikos vertinimas ir valdymas;

Y. kadangi nustatyta, jog 2021 m. 91 proc. požeminio vandens telkinių pasiekė gerą kiekybinę būklę, o 77 proc. – gerą cheminę būklę[2];

Z. kadangi nustatyta, jog 2021 m. tik 37 proc. Europos paviršinio vandens telkinių buvo geros arba labai geros ekologinės būklės, o 29 proc. – geros cheminės būklės[3];

AA. kadangi Europos Aplinkos agentūra pabrėžia, kad paviršinio vandens, kuris nepasiekia geros ekologinės būklės, procentinė dalis Europoje yra nevienoda ir jo daugiau yra kai kuriose Vidurio ir Vakarų Europos dalyse, ir akcentuoja, kad valstybių narių vandens būklės skirtumus gali lemti skirtingi veiksniai, tačiau tie skirtumai taip pat gali atsirasti dėl besiskiriančių stebėsenos ir vertinimo metodų[4];

AB. kadangi paviršinių vandenų kokybė visame žemyne atspindi nuolatinį ir bendrą jiems daromą spaudimą, visų pirma pasklidąją taršą ir jų natūralios tėkmės bei fizinių savybių būklės blogėjimą; kadangi toliau vyksta tarša maisto medžiagomis ir prioritetinėmis patvariomis medžiagomis, taip pat naujomis teršiančiomis medžiagomis; kadangi požeminiams vandenims daro poveikį pasklidoji tarša ir jis taip pat kenčia nuo intensyvios vandens gavybos[5];

AC. kadangi iš ES požeminio vandens atsargų tiekiama 65 proc. geriamojo vandens ir 25 proc. vandens drėkinimui žemės ūkyje[6]; kadangi šie ištekliai yra riboti ir juos reikia apsaugoti nuo taršos ir perteklinės gavybos[7];

AD. kadangi Europos aplinkos agentūros stebėsenos duomenys atskleidžia plataus masto Europos vandenų taršą perfluoralkilintomis ir polifluoralkilintomis medžiagomis (PFAS), paprastai vadinamomis amžinosiomis cheminėmis medžiagomis, ir tai kelia didelį pavojų

---

1 Europos Komisijos Aplinkos generalinis direktoratas, *Zero pollution: Improved quality and access to drinking water* („Nulinė tarša: geresnė geriamojo vandens kokybė ir prieiga prie jo“), Europos Komisijos interneto svetainė, 2023 m. sausio 12 d., https://environment.ec.europa.eu/news/improved-quality-and-access-drinking-water-all-europeans-2023-01-12_lt.

2 EAA ataskaita Nr. 07/2024.

3 Ten pat.

4 Ten pat.

5 Ten pat.

6 Ten pat.

7 Ten pat.

vandens ekosistemoms ir žmonių sveikatai; kadangi nustatyta, kad trumposios grandinės PFAS trifluoracto rūgšties (TFA) yra geriamajame vandenyje visoje Europoje; kadangi PFAS išlieka aplinkoje, biologiškai kaupiasi gyvuosiuose organizmuose ir sukelia nepageidaujamą (eko)toksikologinį poveikį; kadangi iš 6 000–10 000 atskirų medžiagų grupės išsamiai ištirta tik keletas medžiagų ir jų poveikis žmonių sveikatai ir aplinkai gerai žinomas; kadangi dėl ribotų stebėsenos galimybių 99 proc. PFAS aplinkoje vis dar neaptikta;

AE. kadangi dėl to, kad nėra visoje ES taikomų kokybės standartų dėl PFAS kiekio požeminiame vandenyje ir vykdoma nepakankama mažiau ištirtų PFAS junginių stebėsena, iššūkis pasiekti gerą ES vandenų cheminę būklę pagal Vandens pagrindų direktyvą tampa sudėtingesnis, o sveikatos apsaugos sistemoms ir vandens paslaugų teikėjams užkraunama didelė techninė ir finansinė našta, kartu keliant pavojų vandens ir nuotekų dumblo pakartotiniam naudojimui;

AF. kadangi dėl pramoninės veiklos į vandens telkinius patenka pavojingųjų cheminių medžiagų, įskaitant sunkiuosius metalus ir kitus teršalus, ir tai daro didelį poveikį vandens kokybei ir vandens ekosistemoms[1];

AG. kadangi farmacinių medžiagų vis dažniau aptinkama paviršiniame ir požeminiame vandenyje; kadangi dėl vaistų liekanų keliamos taršos reikia pažangių vandens valymo technologijų, įskaitant membraninį filtravimą, apdorojimą aktyvintosiomis anglimis, pažangius oksidacijos procesus ir kitus novatoriškus valymo metodus;

AH. kadangi Direktyvoje 2010/75/ES[2] nustatyta, kad išduodant ir peržiūrint leidimus reikėtų aiškiai atsižvelgti į galimą išleidžiamų pramoninių teršalų poveikio vandens telkinių būklei padidėjimą dėl vandens srauto dinamikos pokyčių; kadangi taikant geriausius prieinamus gamybos būdus bus naujai įtrauktos su vandeniu susijusio aplinkosauginio veiksmingumo lygių sąvokos ir leidimai, pagal kuriuos šių metodų taikymas paverčiamas aplinkosauginio veiksmingumo ribinėmis vertėmis; kadangi tai yra sveikintinas pokytis, galintis padidinti pramonės atsparumą, nes dėl vandens trūkumo sezoniškai gali sumažėti ES įrenginių gamybos pajėgumai;

AI. kadangi komunalinės nuotekos, jei nėra tinkamai surenkamos ir valomos, yra vienas iš pagrindinių vandens taršos šaltinių; kadangi

---

1 Europos aplinkos agentūra, *Industrial pollutant releases to water in Europe* („Pramoninių teršalų išleidimas į vandenį Europoje“), Europos aplinkos agentūros interneto svetainė, 2024 m. gegužės 30 d., https://www.eea.europa.eu/en/analysis/indicators/industrial-pollutant-releases-to-water.

2 2010 m. lapkričio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/75/ES dėl pramoninių išmetamų teršalų (taršos integruotos prevencijos ir kontrolės) (OL L 334, 2010 12 17, p. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2010/75/oj).

Miesto nuotekų direktyvos tikslai neturėtų būti mažinami, o jos taikymo sritis turėtų būti išplėsta įtraukiant kitus sektorius ir medžiagas, dėl kurių didėja vandens tarša;

AJ. kadangi ES vandens telkinių tarša maisto medžiagomis lemia eutrofikaciją, biologinės įvairovės nykimą ir vandens ekosistemų būklės blogėjimą[1]; kadangi pesticidų nuotėkis teršia paviršinį ir požeminį vandenį, kelia grėsmę vandens kokybei ir žmonių sveikatai;

AK. kadangi, remiantis moksliniais tyrimais, ekspozicija sintetinei cheminei medžiagai bisfenoliui A (BPA), kuris naudojamas įvairiuose produktuose, pradedant plastikine ir metaline maisto tara ir baigiant daugkartiniais vandens buteliais, Europoje gerokai viršija priimtiną sveikatos saugos lygį[2];

AL. kadangi dirvožemio ir maisto medžiagų valdymas yra vandens kokybės ir prieinamumo gerinimo pagrindas; kadangi Europos hidrologinio atsparumo strategijoje daugiausia dėmesio turėtų būti skiriama maisto medžiagų valdymo gerinimui, siekiant sukurti uždarus maisto medžiagų ciklus, kad būtų sumažintas maisto medžiagų išleidimas į vandentakius; kadangi žemės ūkyje saugiai naudojant nuotekų dumblą taip pat bus sumažinta labai didelė ES priklausomybė nuo mineralinių fosforo trąšų importo, pavyzdžiui, iš Rusijos; kadangi dėl to saugus dumblo naudojimas taip pat turėtų būti laikomas indėliu į Europos atsparumą ir strateginį savarankiškumą;

AM. kadangi klimato kaita kelia didelę grėsmę vandens ištekliams ir vandens ekosistemoms; kadangi daug klimato kaitos padarinių paveikia vandenį, pavyzdžiui, intensyvesnės ir dažnesnės sausros, ekstremalesni potvyniai ir nepastovesnis sezoninis kritulių kiekis; kadangi potvyniai ir vandens trūkumas kelia pavojų apsirūpinimo maistu ir vandeniu saugumui ir visuomenės sveikatai, o tai galiausiai daro poveikį socialinei sanglaudai, ekonominiam klestėjimui ir stabilumui, taip pat kelia pavojų ilgalaikiam šio vertingo ištekliaus prieinamumui;

AN. kadangi Europos klimato rizikos vertinime pripažinta, jog Europos politika ir prisitaikymo veiksmai neatitinka sparčiai didėjančios rizikos, keliančios grėsmę ekosistemoms, infrastruktūrai, maisto ir

---

[1] Europos Komisija, *Nitrates* („Nitratai“), Europos Komisijos interneto svetainė, https://environment.ec.europa.eu/topics/water/nitrates_lt#implementation.

[2] Europos aplinkos agentūra, *Public exposure to widely used Bisphenol A exceeds acceptable health safety levels* („Visuomenės ekspozicija plačiai naudojamam bisfenoliui A viršija priimtiną sveikatos saugos lygį“), Europos aplinkos agentūros interneto svetainė, 2023 m. rugsėjo 14 d., https://www.eea.europa.eu/en/newsroom/news/public-exposure-to-bisphenol-a.

vandens tiekimui, žmonių sveikatai, taip pat ekonomikai ir finansams[1];

AO. kadangi iš Tarpvyriausybinės klimato kaitos komisijos vertinimų matyti, kad dėl klimato kaitos kylant jūros lygiui didėja dirvožemio ir gėlo vandens druskingumas, o tai kenkia ekosistemų būklei ir vandens kokybei, taip pat daro poveikį 80 mln. europiečių, gyvenančių nedaug virš jūros lygio iškilusiose vietovėse ir salpose; kadangi gėlo vandens ir jūrų ekosistemos yra tarpusavyje susijusios, nes upių tarša, nuosėdų srautų sutrikdymas ir vandens trūkumas daro labai didelį poveikį jūrų ekosistemų, ypač pakrančių, būklei ir nuo jų priklausomos socialinės ir ekonominės veiklos, pavyzdžiui, transporto, žuvininkystės, žemės ūkio, akvakultūros ir turizmo, gyvybingumui;

AP. kadangi keičiantis oro sąlygoms užsitęsusios sausros, ekstremalus karštis ir didelio masto potvyniai visame žemyne suintensyvės ir taps dažnesni, o tai pakenks ekosistemoms ir žmonių sveikatai ir labai sutrikdys ekonominę veiklą, taip pat sumažės bendras turimo vandens kiekis ir kokybė; kadangi vandens išteklių ir upių gamtinių funkcijų išsaugojimas, kartu užtikrinant pakankamą geros kokybės vandens tiekimą, tampa dideliu iššūkiu, kuriam spręsti reikės didinti klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos pastangas, užtikrinti veiksmingą valdymą ir novatoriškas priemones vandens prieinamumui didinti; kadangi ekonomiškas ir tvarus vandens trūkumo ir potvynių rizikos valdymas taps vis svarbesnis visoje ES;

AQ. kadangi 2022 m. Europa išgyveno karščiausią vasarą ir antrus šilčiausius metus per visą istoriją, todėl sausra paveikė daugiau kaip 15 proc. ES teritorijos; kadangi 1981–2010 m. dėl sausrų ES patirti vidutiniai metiniai ekonominiai nuostoliai sudarė apie 9 mlrd. EUR per metus; kadangi apskaičiuota, kad netaikant prisitaikymo priemonių metiniai sausrų nuostoliai Europoje ir Jungtinėje Karalystėje galėtų padidėti iki 45 mlrd. EUR per metus iki 2100m., jei temperatūra pakiltų 3 °C[2]; kadangi 1998–2020 m. laikotarpiu potvyniai sudarė 43 proc. visų nelaimių Europoje; kadangi klimato kaitos poveikis ir socialiniai bei ekonominiai pokyčiai lemia dažnesnius potvynius, darančius poveikį vis didesniam žmonių skaičiui ir darančius vis didesnę žalą; kadangi 12 proc. Europos gyventojų gyvena salpose[3];

AR. kadangi neveikimo sprendžiant su vandeniu susijusias problemas kaina yra labai didelė, atsižvelgiant į tai, kad 90 proc. nelaimių yra

---

1 Europos aplinkos agentūra, „Europos klimato rizikos vertinimas“, EAA ataskaita Nr. 01/2024.

2 Cammalleri, C. *et al.*, *Global warming and drought impacts in the EU* („Visuotinis atšilimas ir sausrų poveikis ES“), JRC techninė ataskaita, Europos Sąjungos leidinių biuras, Liuksemburgas.

3 EAA ataskaita Nr. 07/2024.

susijusios su vandeniu[1]; kadangi nesiėmus politikos veiksmų vien dėl pakrančių potvynių patiriami ekonominiai nuostoliai iki amžiaus pabaigos ES galėtų viršyti 1 trln. EUR per metus[2], o dėl sausrų Europoje patiriami ekonominiai nuostoliai iki 2100 m. galėtų viršyti 65 mlrd. EUR per metus[3];

AS. kadangi vandens prieinamumas, valdymo strategijos, naudojimo modeliai ir pažeidžiamumas dėl klimato kaitos poveikio valstybėse narėse labai skiriasi; kadangi reikalingas pritaikytas požiūris, siekiant padidinti hidrologinį atsparumą ir užtikrinti tvarią vandentvarką;

AT. kadangi sausros yra viena iš pirmųjų katastrofinių klimato kaitos pasekmių; kadangi apie 23 proc. ES teritorijos yra vidutiniškai jautri dykumėjimui, o 8 proc. – labai pažeidžiama; kadangi Vengrija, Bulgarija, Ispanija ir Italija yra vienos iš labiausiai paveiktų šalių, o Ispanijoje dykumėjimas gresia 74 proc. šalies teritorijos; kadangi Europos hidrologinio atsparumo strategija turėtų apimti ne tik užsitęsusias sausras, bet ir realią padėtį, kad pusiau sausa linija juda link šiaurės, todėl ES teritorijų, kuriose nuolat ilgą laiką nebus pakankamai gėlo vandens išteklių, skaičius didės;

AU. kadangi politikos kryptys, susijusios su dykumėjimu, vandens vartojimu ir klimato kaita, yra glaudžiai tarpusavyje susijusios; kadangi 2015 m. ES, vykdydama Jungtinių Tautų konvenciją dėl kovos su dykumėjimu, dar kartą patvirtino ir vėliau 2024 m. pakartotinai patvirtino[4] savo įsipareigojimą iki 2030 m. pasiekti, kad žemės būklė neblogėtų, o šis tikslas, kaip teigiama Europos Audito Rūmų specialiojoje ataskaitoje dėl dykumėjimo, greičiausiai nebus pasiektas;

AV. kadangi vandens infrastruktūra gali padėti užtikrinti nuolatinį ir nuspėjamą vandens srautą ir tiekimą; kadangi 2022 m. vidutinis metinis upių nuotėkis visoje Europoje buvo antras mažiausias iš visų 1991 m. pradėtų užfiksuoti atvejų[5];

AW. kadangi žemupio teritorijos ypač priklauso nuo aukštupio vandentvarkos ir vandens gavybos; kadangi pagal Vandens pagrindų direktyvą valstybės narės turėtų susilaikyti nuo priemonių, dėl kurių

---

1 Feyen, L. *et al.*, *Climate change impacts and adaptation in Europe* („Klimato kaitos poveikis ir prisitaikymas prie jos Europoje“), JRC PESETA IV galutinė ataskaita, Europos Sąjungos leidinių biuras, Liuksemburgas.

2 Europos aplinkos agentūra, „Europos klimato rizikos vertinimas“, EAA ataskaita Nr. 01/2024.

3 Jungtinių Tautų Nelaimių rizikos mažinimo biuras, 2021 m. ŽTR specialioji ataskaita dėl sausros, Ženeva, UNDRR, 2021 m.

4 2024 m. spalio 14 d. Tarybos išvados dėl dykumėjimo, žemės degradacijos ir sausrų.

5 EAA ataskaita Nr. 07/2024.

gerokai padidėja potvynių rizika kitų to paties upės baseino šalių aukštupyje arba žemupyje, įgyvendinimo;

AX. kadangi gamtos procesais pagrįsti sprendimai, kai jie pritaikyti prie konkrečių ekosistemų ir poreikių, yra tinkami intervenciniai veiksmai, kuriais galima didinti atsparumą vandens cikle ir kurie teikia įvairialypę naudą biologinės įvairovės apsaugos, anglies dioksido sekvestracijos, geresnės vandens kokybės, maisto medžiagų sulaikymo, geriamojo vandens tiekimo, gaisrų prevencijos ir potvynių rizikos mažinimo srityse; kadangi gamtos procesais pagrįsti sprendimai gali padidinti vandens infrastruktūros veiksmingumą ir eksploatavimo trukmę, todėl daugeliu atvejų užtikrinamas abiejų sprendimų papildomumas;

AY. kadangi natūraliomis vandens sulaikymo priemonėmis ir gamtos procesais pagrįstais sprendimais siekiama kaupti vandenį natūraliuose, žemės ūkio, miškinguose ir miestų kraštovaizdžiuose;

AZ. kadangi vanduo nėra komercijos produktas, bet priklauso paveldui, kurį būtina apsaugoti, ginti ir išsaugoti; kadangi pagal Direktyvą (ES) 2024/1203 dėl aplinkos apsaugos baudžiamosios teisės priemonėmis[1] paviršinio ar požeminio vandens gavyba, kaip tai suprantama Vandens pagrindų direktyvoje, yra laikoma nusikalstama veika, jei toks elgesys yra neteisėtas ir tyčinis ir sukelia arba gali sukelti didelę žalą paviršinio vandens telkinių ekologinei būklei ar ekologiniam potencialui arba požeminio vandens telkinių kiekybinei būklei;

BA. kadangi dirvožemio biologinė įvairovė ir dirvožemio organinė anglis turi įtakos drėgmės sulaikymo gebai; kadangi dirvožemio erozija, tankinimas ir tam tikra dirvožemio valdymo praktika, sukelianti dirvožemio degradaciją, lemia nuolat mažėjančią dirvožemio drėgmės sulaikymo gebą, o tai savo ruožu didina sausras ir potvynius, darančius tiesioginį neigiamą poveikį ūkininkavimui; kadangi dėl šios priežasties geros būklės dirvožemis yra vienas iš hidrologinį atsparumą skatinančių veiksnių ir į jį turėtų būti atsižvelgiama bei jis turėtų būti valdomas upės baseino lygmeniu; kadangi geresnis žemės tvarkymas yra labai svarbus siekiant užkirsti kelią nelaimėms;

BB. kadangi į dabartinę daugiametę finansinę programą (DFP) įtrauktas plataus užmojo, tačiau neprivalomas tikslas 2024 m. bent 7,5 proc., o 2026 ir 2027 m. – 10 proc. metinių ES išlaidų skirti biologinės įvairovės tikslams; kadangi į naują finansinę programą turėtų būti įtrauktas hidrologinis aspektas, siekiant suteikti pakankamai išteklių būsimai Europos hidrologinio atsparumo strategijai, kad būtų

---

[1] 2024 m. balandžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2024/1203 dėl aplinkos apsaugos baudžiamosios teisės priemonėmis, kuria pakeičiamos direktyvos 2008/99/EB ir 2009/123/EB, (OL L, 2024/1203, 2024 4 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1203/oj).

užtikrintos atsparios vandens ekosistemos ir infrastruktūra, vandentiekos saugumas ir palengvintos investicijos į novatoriškus sprendimus;

BC. kadangi sanglaudos finansavimas atliko labai svarbų vaidmenį gerinant vandens ir sanitarijos paslaugas visose valstybėse narėse; kadangi reikalinga nuolatinė parama siekiant užtikrinti jų ilgalaikį atsparumą ir vis griežtesnių kokybės standartų laikymąsi;

BD. kadangi kainodaros politika galima pagerinti vandens naudojimo efektyvumą; kadangi tokia politika priklauso nacionalinei kompetencijai ir joje taip pat atsižvelgiama į regioninius vandens prieinamumo ir vandentiekos šaltinių skirtumus; kadangi kainodara gali atlikti svarbų vaidmenį skatinant namų ūkius ir kitus ekonomikos sektorius optimizuoti vartojimą, taip pat užtikrinti, kad vandens naudotojai veiksmingai dalyvautų susigrąžinant vandens paslaugų sąnaudas; kadangi vykdant kainodaros politiką taip pat turėtų būti atsižvelgiama į įperkamumą namų ūkiams ir mažosioms įmonėms;

BE. kadangi skaitmeninimas ir inovacijos gali veiksmingai padėti valstybėms narėms, regioninėms įstaigoms ir Komisijai rinkti duomenis apie vandentvarką ir vykdyti jos stebėseną; kadangi ES pirmauja naujų technologinių pokyčių vandens sektoriuje srityje ir 1992–2021 m. šiame sektoriuje sudarė 40 proc. visų tarptautinių patentų grupių[1] – ši pozicija turi būti skatinama ir plėtojama siekiant visapusiškai išnaudoti vidaus rinkos potencialą; kadangi reikia išnagrinėti naujų vandens technologijų diegimo ir plėtros kliūtis, taip pat užtikrinti vienodas sąlygas Europoje; kadangi reikia nuolat remti mokslinius tyrimus vandens technologijų inovacijų srityje, kad būtų užtikrintos ir kuriamos darbo vietos bei skatinamas Europos konkurencingumas;

BF. kadangi inovacijos yra labai svarbi priemonė siekiant padėti vandens sektoriui spręsti Jungtinių Tautų DVT uždavinius, prisitaikyti prie klimato kaitos ir efektyviau naudoti vandenį;

BG. kadangi daugelyje valstybių narių vis dar vėluojama diegti stebėsenos ir modeliavimo technologijas, o sektoriaus skaitmeninimas vyksta pernelyg lėtai; kadangi Vandens pagrindų direktyvos nuostatose dėl upių baseinų valdymo planų nėra aiškiai numatytos konkrečios vandens sektoriaus skaitmeninimo priemonės; kadangi bendri dabartinės politikos, kuria išnaudojami galimi skaitmeniniai sprendimai, trūkumai yra susiję su technologinių gairių, stebėsenos standartų, politikos integravimo, standartizacijos ir visuomenės dalyvavimo trūkumu;

BH. kadangi vandens sektorius yra pažeidžiamas įvairių grėsmių, įskaitant fizinius išpuolius, kibernetinius išpuolius ir taršą

---

[1] Europos patentų tarnyba, *Innovation in water-related technologies* („Su vandeniu susijusių technologijų inovacijos“), EPT, Miunchenas, 2024 m.

kenksmingomis medžiagomis; kadangi tokie incidentai gali sukelti plačiai paplitusias ligas, aukas ir paslaugų teikimo sutrikimus, o tai turėtų didelį poveikį visuomenės sveikatai, aplinkai ir ekonominiam stabilumui; kadangi dėl vandentvarkos skaitmeninimo gali kilti dar didesnė saugumo rizika, atsižvelgiant į tai, kad daugėja priešiškų išpuolių prieš ypatingos svarbos infrastruktūrą; kadangi TIS 2 direktyvos ir Direktyvos dėl ypatingos svarbos subjektų atsparumo įgyvendinimas gali padėti sumažinti saugumo riziką gyvybiškai svarbioms (geriamojo) vandens sistemoms ir (geriamojo) vandens infrastruktūrai, kylančią dėl geopolitinės įtampos;

BI. kadangi jutiklių technologijų, kompiuterijos, dirbtinio intelekto (DI) ir didžiųjų duomenų valdymo pažanga gali padėti stebėti vandens kiekį ir kokybę ir padėti politikos formuotojams ir vandentvarkos įmonėms priimti veiklos sprendimus; kadangi esama gamtos procesais pagrįstų vandentvarkos sistemų inovacijų, kuriomis galima prisidėti prie atsparios vandentvarkos;

BJ. kadangi vanduo yra itin svarbus DI gyvavimo ciklo komponentas tiek duomenų centrų veikimo, tiek aparatinės įrangos gamybos srityse; kadangi dėl sparčios DI plėtros gali eksponentiškai padidėti vandens išteklių poreikis; kadangi ši priklausomybė nuo vis labiau riboto ištekliaus kelia didelių tvarumo iššūkių; kadangi strateginės technologijos, pavyzdžiui, puslaidininkiai, vandenilis, elektrinių transporto priemonių baterijos ir duomenų centrai, atlieka svarbų vaidmenį kuriant konkurencingą ir savarankišką Europos Sąjungą;

BK. kadangi aušintuvų ir aušinimo bokštų sistemos, grindžiamos novatoriškomis aušinimo technologijomis, pavyzdžiui, garavimo išlakomis ir uždarojo ciklo aušinimu, jau yra prieinamos ir gali padėti sumažinti vandens suvartojimą pramoninėse, šildymo, vėdinimo ir oro kondicionavimo sistemose;

BL. kadangi reikia skatinti mokslinius tyrimus siekiant gauti alternatyvias veikliąsias medžiagas, kurios leistų užtikrinti geresnę augalų sveikatą ir sumažinti išteklių bei augalų apsaugos priemonių naudojimą kovojant su kenkėjais;

BM. kadangi hidrologinis atsparumas yra labai svarbus švietimo, mokymo ir informuotumo didinimo srityje bei teikiant informaciją apie vandens ciklo veikimą;

BN. kadangi ribotos galimybės gauti vandens ir naudotis susijusia infrastruktūra daro neigiamą poveikį, visų pirma moterims, nes tai trukdo įgyvendinti kitas žmogaus teises, pavyzdžiui, dėl apsisprendimo, ekonominio nepriklausomumo ir švietimo;

BO. kadangi 60 proc. Europos upių baseinų rajonai yra tarpvalstybiniai, todėl veiksmingas tarpvalstybinis bendradarbiavimas yra labai svarbus; kadangi 20-ies Europos šalių daugiau nei 10 proc. vandens išteklių priklauso nuo kitų šalių, o penkios šalys daugiau nei 75 proc.

savo išteklių gauna iš užsienio šalių upių[1]; kadangi šis bendradarbiavimas turėtų būti stiprinamas siekiant atsižvelgti į dabartines ir būsimas klimato problemas, pavyzdžiui, sausras ir potvynius;

BP. kadangi Jungtinių Tautų generalinis sekretorius António Guterres paskyrė specialųjį pasiuntinį vandens klausimais, siekdamas stiprinti tarptautinį bendradarbiavimą ir tarptautinių vandens procesų sinergiją;

BQ. kadangi prieiga prie švaraus vandens ir tvari bei atspari sanitarijos infrastruktūra yra pagrindiniai bendros sveikatos koncepcijos elementai, pripažįstant žmonių sveikatos ir vandens taršos sąsają;

BR. kadangi tarpvalstybinis ir tarpsektorinis bendradarbiavimas vandens srityje teikia daug naudos, be kita ko, didina apsirūpinimo maistu saugumą, išlaiko sveikus pragyvenimo šaltinius ir ekosistemas, padeda spręsti atsparumo klimato kaitai problemą, prisideda prie nelaimių rizikos mažinimo, teikia atsinaujinančiųjų išteklių energiją, remia miestus ir pramonę ir skatina regioninę integraciją ir taiką;

BS. kadangi geopolitiniai pokyčiai rodo, kad ES turėtų būti pasirengusi išspręsti iššūkius, susijusius ne tik su aplinkos sritimi; kadangi su aplinka nesusijusios grėsmės, pavyzdžiui, pastarojo meto avarijos, susijusios su pažeistu kabeliu Baltijos jūroje, siunčia ES tvirtą žinią, kad tarpvalstybinio bendradarbiavimo stiprinimas yra labai svarbus siekiant su aplinka ir saugumu susijusių tikslų;

BT. kadangi per 25 valstybes nares teka apie 41 000 kilometrų vidaus vandens kelių; kadangi vidaus vandenų keliai, kurie priklauso nuo turimų vandens išteklių, atlieka labai svarbų vaidmenį optimizuojant vandentieką ir švelninant sausrų bei potvynių poveikį, taip pat remiant ekonominę veiklą ir regionų vystymąsi;

BU. kadangi dėl didėjančio vandens trūkumo, nevienodų galimybių gauti vandens ir išorinių sukrėtimų vandens sektoriuje padidėjo tarpusavio priklausomybė, konkurencija dėl vandens ir atsirado sudėtingų ekonominių padarinių;

Bendrosios pastabos

1. palankiai vertina ir remia kitos kadencijos Europos Komisijos (2024–2029 m.) politinėse gairėse Pirmininkės U. von der Leyen paskelbtą pareiškimą dėl Europos hidrologinio atsparumo strategijos pateikimo, kuria siekiama spręsti efektyvaus vandens naudojimo, trūkumo, taršos ir su vandeniu susijusios rizikos klausimus, taip pat pripažinimo, kad vanduo yra būtinas išteklius, kuriam dėl klimato kaitos ir didėjančių poreikių daromas vis didesnis spaudimas, pateikimo;

---

[1] EAA ataskaita Nr. 07/2024.

2. mano, kad įgyvendinant teisės aktus reikėtų atsižvelgti į ekonominį konkurencingumą pagal konkurencingumo kelrodį; ragina įgyvendinti ES aplinkos teisės aktus, siekiant sukurti atsparią ir konkurencingą Europą, sušvelninti klimato kaitą ir prisitaikyti prie jos, sustabdyti biologinės įvairovės nykimą, užkirsti kelią taršai, užtikrinti apsirūpinimo maistu saugumą, apriboti išteklių naudojimą ir atliekų susidarymą bei siekti efektyvaus išteklių, įskaitant vandenį, naudojimo, kartu atsižvelgiant į atsargumo principą, kontrolės prie šaltinio principą ir principą „teršėjas moka“; pabrėžia, kad vandens prieinamumas turi įtakos maisto produktų, kuriuos galima pagaminti, kiekiui, kokybei, įvairovei ir sezoniniam prieinamumui;

3. ragina ES įtraukti savo įsipareigojimus, prisiimtus per COP29 Baku vykusį dialogą vandens klausimais siekiant klimato srities veiksmų ir JT 2023 m. konferencijoje vandens klausimais, į tarptautinį strategijos aspektą;

4. pabrėžia, kad reikia skubiai didinti hidrologinį atsparumą ir valdymą, siekiant užtikrinti tvarų gėlo vandens tiekimą žmonėms, ekonomikai ir aplinkai; pabrėžia, kad Europos hidrologinio atsparumo strategija turėtų būti plėtojama kartu su Europos vandenynų paktu, užtikrinant nuoseklų ir integruotą požiūrį į gėlo vandens ir vandenynų išteklių valdymą, sprendžiant tarpusavyje susijusias problemas, didinant konkurencingumą ir skatinant tvarią vandentvarkos praktiką tiek vidaus, tiek jūrų aplinkoje, kartu įgyvendinant holistinį požiūrį „nuo šaltinio iki jūros“;

5. pabrėžia, kad būtina parengti visapusišką ir holistinę Europos hidrologinio atsparumo strategiją, kuri apimtų vandens kokybės, kiekio, saugumo, infrastruktūros, technologijų ir valdymo aspektus ir kurioje vandens ciklo atkūrimas būtų pagrindinis elementas, nes tai yra ekonominės veiklos pagrindas, juo užtikrinamas išteklių prieinamumas ir prisidedama prie klimato reguliavimo;

6. atkreipia dėmesį į vandens, ypač geriamojo vandens, tiekimo svarbą, taip pat vandentiekos saugumą; atkreipia dėmesį į tai, kad visuose ekologinio atkūrimo projektuose turėtų būti atsižvelgta į apsirūpinimo vandeniu saugumo aspektus, pirmenybę teikiant sprendimams, kuriais užtikrinama ne tik nauda aplinkai, bet ir efektyvus vandens tiekimas ir valdymas; taip pat pabrėžia, kad ekologinio atkūrimo priemonės turėtų būti įgyvendinamos plečiant ES atsinaujinančiųjų išteklių energijos potencialą ir neturėtų daryti poveikio bendram energetiniam atsparumui;

7. rekomenduoja į strategiją įtraukti ežerus ir kitas nuo gėlo vandens priklausančias buveines, taip pat upes, tarpinius vandenis ir požeminius vandenis, kaip pagrindinius ES pastangų didinti hidrologinį atsparumą elementus;

8. pabrėžia, kad reikia skubiai tobulinti įspėjimo apie krizes sistemas, susijusias su sunkiais vandens incidentais, taip pat tobulinti prevencines priemones;

9. ragina Komisiją pateikti Europos prisitaikymo prie klimato kaitos planą, įskaitant konkrečius pasiūlymus dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų ir veiksmus, visų pirma susijusius su infrastruktūros atsparumu, vandentvarka ir gamtos procesais pagrįstais sprendimais, kartu teikiant pirmenybę pažeidžiamų bendruomenių apsaugai, kad ES taptų atsparesnė ir rodytų pavyzdį;

10. pakartoja, kad prieiga prie švaraus ir saugaus geriamojo vandens ir sanitarijos paslaugų yra žmogaus teisė; pabrėžia, jog ši teisė turi būti aiškiai užtikrinta, kad visi, įskaitant salų ir atokiausių regionų gyventojus, turėtų galimybę naudotis įperkamomis ir kokybiškomis vandens paslaugomis;

11. pabrėžia, kad nė vienam asmeniui viešosiose vietose ir privačiose įstaigose neturėtų būti draudžiama gauti vandens, tiekiamo iš žmonėms vartoti skirto paskirstymo tinklo, kai jis prieinamas;

12. pažymi, kad pramonės veikloje ir žemės ūkio gamyboje vanduo reikalingas galutiniams produktams pagaminti arba gamybos veiklai palaikyti, o naudojamo vandens kiekis priklauso nuo veiklos rūšies; pabrėžia, kad siekiant užtikrinti Europos konkurencingumą ir strateginį savarankiškumą reikia sukurti pažangiai vandenį naudojančią visuomenę, kurioje technologijos ir duomenys būtų naudojami žiedinei ekonomikai stiprinti, kurioje būtų skatinama tvari ir efektyviai vandenį naudojanti praktika; ragina visus susijusius subjektus paspartinti perėjimą prie efektyviai vandenį naudojančios žiedinės pramonės ir žemės ūkio, skatinant novatoriškus sprendimus, įskaitant skaitmenines priemones ir technologijas, išteklių atkūrimą, pakartotinį vandens naudojimą, atsinaujinančiųjų išteklių energijos gamybą, infrastruktūrą, gamtos procesais pagrįstus sprendimus ir įtraukius valdymo mechanizmus, ir į juos investuojant;

13. primygtinai ragina Komisiją integruoti vandens aspektą į vidines ir išorines ES politikos sritis taikant tarpsektorinį požiūrį, siekiant užtikrinti, kad hidrologinis atsparumas, tvarumas ir saugumas būtų įtraukti į Europos politikos struktūrą; ragina Komisiją, atliekant socialinio ir ekonominio poveikio bei poveikio aplinkai vertinimą, visų pirma įvertinti bet kokių reguliavimo priemonių, įskaitant susijusias su energetika, poveikį vandeniui; pabrėžia, kad įvertinus, kaip kiekvienos srities ES politika bei ES finansuojami projektai ir infrastruktūra gali daryti poveikį vandens ištekliams kiekybės, kokybės ir prieinamumo aspektu, būtų užtikrinta, kad hidrologinis atsparumas būtų politikos formavimo ir įgyvendinimo kertinis akmuo, taip pereinant nuo vandens suvokimo kaip neišsenkamo ištekliaus prie jo tikrosios vertės žmonijai ir ES ekologiniam ir socialiniam bei ekonominiam kraštovaizdžiui, taip pat ES konkurencingumui pripažinimo;

Vandens naudojimo efektyvumas

14. pabrėžia, kad efektyvus vandens naudojimas yra labai svarbus siekiant išsaugoti ES vandens išteklius ir kad vandens naudojimo efektyvumas turėtų būti vienas svarbiausių ES tikslų; šiuo atžvilgiu ragina iš esmės sumažinti vandens paklausą, be kita ko, sprendžiant pernelyg didelio nuotėkio problemą, investuojant į mokslinius tyrimus ir novatoriškus sprendimus, modernizuojant pramonės ir gamybos procesus, atnaujinant vandens infrastruktūrą, tvariai valdant vandens išteklius ir didžiausią paklausą, nustatant naudojimo būdų prioritetus ir užtikrinant, kad padidinus vandens naudojimo efektyvumą sumažėtų bendras gėlo vandens suvartojimas ir padidėtų vandens prieinamumas vietovėse, kuriose patiriamas vandens stygius, vietos ir regionų lygmenimis; mano, kad pirmenybę reikėtų teikti užsitęsusios sausros ir dykumėjimo paveiktoms vietovėms;

15. ragina parengti teisės aktų sistemą, kurioje būtų nustatyti atskirų sektorių vandens naudojimo efektyvumo ir vandens gavybos tikslai baseinų lygmeniu, grindžiami naujausiais vandens prieinamumo ir su klimatu susijusios rizikos vertinimais, įskaitant vandens vertinimo metodą, pagal kurį būtų atsižvelgiama į ekosistemines paslaugas ir ilgalaikį tvarumą, ir apimantys visus vandens naudojimo būdus, įskaitant pramonę, energetiką, žemės ūkį, viešąsias institucijas ir namų ūkius; pabrėžia, kad šie tikslai turėtų būti plataus užmojo, tačiau pritaikomi, atsižvelgiant į konkrečias aplinkybes ir kiekvienos valstybės narės jau padarytą pažangą, siekiant užtikrinti nuolatines pastangas didinti efektyvumą visuose regionuose; pabrėžia efektyvios ir vienodos duomenų rinkimo praktikos svarbą visose valstybėse narėse ir visuose sektoriuose, be kita ko, naudojant novatoriškas technologijas, taip pat tikralaikių duomenų rinkimo punktus, kad būtų užtikrintas didesnis vandens vartojimo skaidrumas; pabrėžia, kad būtina atlikti tinkamą vandens naudojimo poveikio aplinkai, taip pat socialinio ir ekonominio poveikio vertinimą; pabrėžia, kad neturi būti pakenkta strateginei maisto gamybos svarbai; pabrėžia, kad šiuo atžvilgiu mokslas, moksliniai tyrimai ir technologijos yra svarbūs vandens naudojimo efektyvumui ir vandens naudojimui, taip pat žiedinei ekonomikai; ragina sukurti ir skatinti naujas pažangias ir didelio našumo drėkinimo sistemas, lietaus vandens sulaikymo ir pakartotinio vandens naudojimo sistemas, taip pat vandenį taupančias drėkinimo sistemas;

16. pakartoja, kad reikia parengti bendrą ES metodiką, pagal kurią būtų nustatomi vandens naudojimo efektyvumo ir vandens gavybos tikslai, siekiant užtikrinti tausų turimų atsinaujinančiųjų vandens išteklių naudojimą integruotoje vandens išteklių valdymo sistemoje, pagal kurią būtų tinkamai atsižvelgiama į jungtis už vandens sektoriaus ribų per vandens, energijos ir maisto ekosistemų sąsają, taip sudarant sąlygas sprendimus priimantiems asmenims ir ekonominės veiklos vykdytojams planuoti būtinas investicijas, kad būtų užtikrintas vis tvaresnis vandens tiekimo saugumas, kartu tinkamai atsižvelgiant į atitinkamų vandens telkinių ypatybes;

17. ragina glaudžiai bendradarbiauti integruoto energetikos ir vandens išteklių planavimo ir susijusių technologijų srityje visuose sektoriuose nacionaliniu, regioniniu ir vietos lygmenimis, taip pat tarp visų suinteresuotųjų subjektų, siekiant sukurti mechanizmus, kuriais būtų užtikrintas vandens ir energetikos politikos suderinamumas;

18. ragina Komisiją pateikti išsamią pramonei skirtą tvarios vandentvarkos politiką, grindžiamą mažinimu, atkūrimu, pakartotiniu naudojimu ir perdirbimu, be kita ko, daug dėmesio skiriant efektyviai vandenį naudojančių ir žiedinių technologijų naudojimui, vandens perdirbimui, teršalų mažinimo strategijoms ir uždarojo ciklo sistemų naudojimo skatinimui;

19. primena, kad didėjanti vandens trūkumo grėsmė kelia pavojų pramonės sektoriams ir projektams, kurie yra labai svarbūs Europos konkurencingumo skatinimui, įskaitant puslaidininkius, duomenų centrus, vandenilį iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių ir elektrinių transporto priemonių baterijų gamybą; pažymi, kad šie pramonės sektoriai patirs didėjantį spaudimą mažinti savo poveikį aplinkai ir didinti vandens išteklių naudojimo efektyvumą, įskaitant ir tiesioginį, ir netiesioginį vandens naudojimą; ragina valstybes nares padėti daug vandens naudojantiems pramonės sektoriams parengti vandens naudojimo efektyvumo planus, kuriais būtų siekiama taupyti, pakartotinai naudoti ir perdirbti vandenį, užkirsti kelią vandens taršai ir diegti efektyviai vandenį naudojančias technologijas; ragina Komisiją įtraukti išsamias vandentvarkos strategijas į atitinkamą ES pramonės politiką ir konkrečių sektorių pertvarkos planus, ypatingą dėmesį skiriant strateginiams sektoriams, kuriuose sunaudojama daug vandens;

20. pabrėžia, kad žinios, duomenys, moksliniai tyrimai ir technologijos yra svarbūs siekiant efektyviai naudoti vandenį; ragina teikti tinkamą finansinę ir techninę paramą valstybėms narėms, kad jos galėtų įgyvendinti efektyvias vandentvarkos priemones, be kita ko, pasitelkdamos novatoriškas ir modernias technologijas;

21. palankiai vertina strateginio dialogo dėl žemės ūkio ateities ES galutinėje ataskaitoje pateiktas rekomendacijas, kuriose pabrėžiama, kad, siekiant skatinti efektyvesnį gamtos išteklių, ypač vandens, naudojimą, reikia plėtoti tvaraus ūkininkavimo praktiką ir naujus verslo modelius;

22. ragina pereiti prie tvaresnio ir konkurencingesnio ūkininkavimo modelio, padedant įgyvendinti tvarią praktiką ir novatoriškus sprendimus, kuriais skatinama biologinė įvairovė, mažinamas cheminių medžiagų naudojimas ir sudaromos sąlygos efektyviai valdyti vandens išteklius, įskaitant gamtos procesais pagrįstus sprendimus, regeneracinį valdymą, pažangias tiksliojo drėkinimo technologijas, skaitmenines stebėsenos sistemas, pažangius valymo metodus ir pažangius vandens paskirstymo tinklus, optimizuojant

vartojimą ir užkertant kelią vandens išteklių eikvojimui, ir kuriais padedama užtikrinti nuolatinį našumą, kartu sudarant sąlygas žemės ūkyje mažinti taršą, efektyviai naudoti pesticidus ir trąšas, gerinti hidrologinį ciklą, didinti požeminio vandens atkūrimą ir prisitaikyti prie mažesnio vandens naudojimo; mano, kad technologiniai sprendimai taip pat gali apimti priemones, kuriomis galima padidinti vandens sugėrimą, infiltraciją ir sulaikymą žemės ūkio sistemose, nes tai svarbu vis dažnėjant sausroms ir gausioms liūtims;

23. atkreipia dėmesį į tai, kad taikant novatoriškus drėkinimo sprendimus ir praktiką galima padidinti vandens naudojimo efektyvumą žemės ūkyje, suteikiant ekonominį pranašumą ir kartu mažinant aplinkai tenkančią naštą; pažymi, kad ūkininkams paprastai trūksta pakankamų priemonių ir paskatų žinoti, kaip pasėliai naudoja vandenį, kokie yra tikrieji drėkinimo būdai, kaip pasėlių derlius reaguoja į įvairią vandentvarkos praktiką, taigi, ir koks yra dabartinis ūkių vandens naudojimo efektyvumo lygis; ragina Komisiją ir valstybes nares skatinti diegti ir remti novatoriškus drėkinimo sprendimus, pavyzdžiui, lašelinį drėkinimą, kad būtų galima aktyviai valdyti vandens lygį ir efektyviai naudoti vandens išteklius, taip pat skatinti nuolat keistis žiniomis, kad visi susiję suinteresuotieji subjektai galėtų prisiimti didesnę atsakomybę visoje vandentiekos grandinėje;

24. primena, kad maisto medžiagų, pavyzdžiui, nitratų ir fosfatų, naudojimas yra būtinas maisto produktų gamybai, nes be jų ši veikla būtų neįmanoma; rekomenduoja labiau atsižvelgti į maisto medžiagų apytaką žemės ūkio gamyboje ir išnaudoti komunalinių nuotekų vertę; ragina atlikti daugiau mokslinių tyrimų, susijusių su veiksmingu maisto medžiagų naudojimu ir maisto medžiagų išgavimo technologijų plėtra, siekiant sumažinti Sąjungos priklausomybę nuo importuojamų žaliavų; pripažįsta didelį maisto medžiagų išgavimo iš vandens potencialą ir ragina valstybes nares remti žemės ūkio sektorių, kad jis optimizuotų maisto medžiagų naudojimą, be kita ko, naudodamas nuotekų valymo įrenginiuose išgaunamus išteklius (nitratus ir fosforą); ragina Komisiją pasiūlyti integruotą maisto medžiagų valdymo veiksmų planą, kad būtų veiksmingai kovojama su vertingų žemės ūkio gamybos priemonių praradimu, tarša maisto medžiagomis ir maisto medžiagų apytakos neveiksmingumu; ragina tinkamai ir saugiai išgauti fosforą iš organinių šaltinių ir skatinti investicijas į jo išgavimą ir žiedinį maisto medžiagų valdymą, kaip nurodyta Komisijos Jungtinio tyrimų centro (JRC) publikacijoje[1];

---

1 Europos Komisijos JRC politikos mokslinio konsultavimo ataskaita „Technical proposals for the safe use of processed manure above the threshold established for Nitrate Vulnerable Zones by the Nitrates Directive (91/676/EEC)“ (liet. „Techniniai pasiūlymai dėl saugaus apdoroto mėšlo naudojimo viršijant Nitratų direktyvoje 91/676/EEB nustatytas nitratų poveikiui jautrioms zonoms taikomas ribines vertes“), 2020 m.

25. pabrėžia, kad dabartinę Nitratų direktyvą reikia persvarstyti, nes pasenusiomis nuostatomis skatinama naudoti dirbtines trąšas, o ne organinį mėšlą; ragina skubiai, iki šių metų pabaigos, peržiūrėti Nitratų direktyvą ir atliekant peržiūrą skatinti žiedinį maisto medžiagų valdymą;

26. pabrėžia, kad, atsižvelgiant į strateginio dialogo dėl ES žemės ūkio ateities galutinę ataskaitą, reikia remti perėjimą prie regionams pritaikytų augalų ir sėklų veislių ir perėjimą prie skirtingų kultūrinių augalų, kuriems reikia mažiau vandens ir kurie yra atsparesni sausrai, taip pat remti tinkamos dirvožemio valdymo praktikos taikymą; mano, kad reikia labiau remti mokslinius tyrimus ir technologinę plėtrą, susijusius su naujų rūšių selekcija, siekiant įvairinti maisto produktų gamybą ir tiekimą bei pagerinti jų kokybę, kartu didinant žmonių sveikatos ir aplinkos apsaugos lygį; atkreipia dėmesį į augalų veislių, kurios yra atsparesnės vandens stygiui ir kenkėjams, potencialą, kuris galėtų padėti sumažinti vandens naudojimą ir kultūrinių augalų aplinkosauginį pėdsaką;

27. ragina teikti finansinę ir techninę paramą ūkininkams ir kaimo bendruomenėms, ypač vietovėse, kuriose trūksta vandens, siekiant padėti jiems taikyti tvarią žemės tvarkymo praktiką, kuria gerinama dirvožemio ir vandens kokybė, prisidedama prie biologinės įvairovės ir švelninama klimato kaita; pabrėžia, kad ypatingą dėmesį reikia skirti regionams, kurie yra ypač pažeidžiami dirvožemio degradacijos ir vandens trūkumo;

28. pripažįsta dideles ūkininkų pastangas gerinti vandens kokybę ir pabrėžia, kad reikia nustatyti tinkamą laikotarpį, kad būtų galima tiksliai įvertinti šių priemonių poveikį;

29. atkreipia dėmesį į žemės ūkio Europos inovacijų partnerystės EIP AGRI tikslinės grupės agrarinės miškininkystės klausimais sėkmingą veiklą ir ragina tęsti dalijimąsi žiniomis ir praktine patirtimi bei mokymąsi tarpusavyje per ES bendros žemės ūkio politikos (BŽŪP) tinklą;

30. atkreipia dėmesį į anglies dioksido absorbavimo ir vandens prieinamumo sąsajas ir ragina suderinti hidrologinio atsparumo strategiją ir anglies kaupimo ūkininkavimo programas;

31. pakartoja, kad Pakartotinio vandens naudojimo reglamentu siekiama sumažinti spaudimą vandens telkiniams, nustatant nuostatas dėl pakartotinio vandens naudojimo po tinkamo valymo pratęsiant jo gyvavimo ciklą ir taip išsaugant vandens išteklius; vis dėlto pabrėžia, kad reguliavimo, finansinėmis ir technologinėmis kliūtimis, įskaitant regeneruotų nuotekų ekonominį konkurencingumą, rizikos valdymo planavimą ir atsakomybės pasidalijimą, prisidedama prie lėto pakartotinio regeneruoto vandens naudojimo žemės ūkyje paplitimo; todėl ragina Komisiją ir valstybes nares tiek ES, tiek vietos lygmeniu patvirtinti palankią politiką, kuria būtų skatinama pakartotinio

vandens naudojimo praktika, atsižvelgiant į tai, kaip svarbu pritaikyti nuotekų valymo ir kokybės reikalavimus numatytam vandens naudojimui; pažymi, kad išvalytoms nuotekoms taip pat randama vertingų pritaikymo būdų įvairiuose pramonės procesuose ir miestuose, taip prisidedant prie spaudimo gėlo vandens ištekliams mažinimo ir geriamojo vandens išsaugojimo; todėl ragina Komisiją įvertinti galimybę išplėsti Pakartotinio vandens naudojimo reglamento taikymo sritį, siekiant ES lygmeniu nustatyti minimalius vandens kokybės standartus, susijusius su saugiu vandens pakartotiniu naudojimu pramonės ir miestų reikmėms;

32. ragina Komisiją ir valstybes nares nustatyti reguliavimo ir finansinių paskatų sistemas, susijusias su pakartotiniu išvalytų nuotekų naudojimu sektoriuose, kuriuose sunaudojama daug vandens, ir skirti specialų finansavimą infrastruktūros, jungiančios nuotekų valymo įrenginius ir išvalyto vandens paskirstymo tinklus, statybai; primygtinai ragina ES teisės aktuose taikyti racionalų požiūrį, kad būtų pašalintos administracinės kliūtys ir skatinamas saugus ir efektyvus vandens perdirbimas visose valstybėse narėse; ragina valstybes nares parengti nacionalinius pakartotinio vandens naudojimo ir taupymo planus, kad būtų skatinamas tarpsektorinis bendradarbiavimas vandentvarkos srityje;

33. pakartoja, kad pakartotinai naudojamu vandeniu galėtų būti sumažintas iš upių, ežerų ir požeminio vandens išteklių drėkinamajai žemdirbystei imamo vandens kiekis; pabrėžia, kad pakartotinai naudojamas vanduo gali padėti palaikyti bazinius srautus ir minimalų vandens lygį sausringais laikotarpiais;

34. atkreipia dėmesį į statybos sektoriaus galimybes taupyti vandenį, pavyzdžiui, naudojant išmaniąsias matavimo atskirais skaitikliais sistemas, efektyvias paplavų sistemas, pakartotinai naudojant buitines nuotekas arba surenkant lietaus vandenį; pabrėžia, kad pastatų energinį naudingumą galima padidinti efektyviai naudojant vandenį ir taip sumažinti išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį; ragina valstybes nares ir vietos valdžios institucijas skatinti naujuose pastatuose diegti vandens taupymo funkcijas; šiuo atžvilgiu pabrėžia, kad vandens naudojimo efektyvumo praktika turėtų būti įtraukta į miestų planavimą; pabrėžia, kad surenkant lietaus vandenį, taip pat efektyviai naudojant ir pakartotinai naudojant vandenį galima pagerinti prisitaikymą prie klimato kaitos miestuose;

35. ragina pramonės, energetikos ir skaitmeniniame sektoriuose pereiti prie optimizuoto aušinimo efektyvumo ir alternatyvių aušinimo metodų, kurie yra mažiau priklausomi nuo vandens, siekiant užtikrinti, kad šiuose sektoriuose būtų sutaupyta daug vandens;

36. atkreipia dėmesį į tai, kad, nors namų ūkiai suvartoja 10 proc. viso ES suvartojamo vandens kiekio, būtina imtis veiksmų, kad būtų padidintas buitinio vandens naudojimo efektyvumas; pažymi, kad technologiniai sprendimai, kuriuose naudojamos vandens taupymo

technologijos, yra lengvai prieinami ir jais galima sumažinti vandens suvartojimą namų ūkiuose, nesumažinant komforto ir nereikalaujant didelių investicijų; ragina valstybes nares remti vartotojus, pereinančius prie tokių technologijų, ir didinti vartotojų informuotumą apie vandens suvartojimą ir galimą naudojimo efektyvumo didinimą, įtvirtinant buitinio vandens naudojimo efektyvumą vandentiekos, pastatų ir vartotojų politikoje visoje Europos Sąjungoje;

37. pažymi, kad kai kuriose valstybėse narėse yra aukšti nuotėkio iš vamzdynų rodikliai, todėl didėja bendra buitinio vandens suvartojimo dalis; palankiai vertina naujosios Geriamojo vandens direktyvos nuostatas, susijusias su nuotėkio rodikliais, ir Komisijos atliekamą darbą siekiant įvertinti nuotėkio rodiklius ir nustatyti ribines vertes, kurias pasiekus atitinkamose valstybėse narėse turės būti imtasi priemonių; ragina valstybes nares skubiai spręsti vandentiekos tinklų nuotėkio problemą ir visapusiškai įgyvendinti Geriamojo vandens direktyvoje nustatytus stebėsenos ir ataskaitų teikimo reikalavimus, kad Komisija iki 2028 m. sausio mėn. galėtų nustatyti nuotėkio ribinę vertę; pabrėžia, kad būtina modernizuoti tvarius miestų drėkinimo tinklus, siekiant sumažinti nuotėkį ir jų vandens naudojimo rodiklį; ragina valstybes nares reguliariai informuoti visuomenę apie vandentiekos efektyvumą ir veiksmingumą;

38. pažymi, kad viešojo sektoriaus organizacijos dėl savo dydžio arba viešųjų organizacijų pobūdžio turi daug neišnaudotų galimybių taupyti vandenį; mano, kad viešasis sektorius turėtų būti pavyzdys kitiems sektoriams;

39. ragina Komisiją ir valstybes nares skatinti lengvai prieinamas ir nemokamas informavimo, mokymo ir konsultavimo programas bei informavimo kampanijas, kuriomis siekiama didinti visuomenės informuotumą apie tvarų vandens išteklių valdymą;

40. rekomenduoja, kad vandens naudojimo efektyvumo aspektai, tokie kaip vandens nuostolių mažinimas ir vandens pakartotinis naudojimas, būtų įtraukti į būsimą viešųjų pirkimų sistemos peržiūrą;

Vandens tarša

41. pabrėžia, kad esama ES vandens politikos sistema yra parengta siekiant spręsti veiksmingo vandens išteklių valdymo ir gėlo vandens bei jūrų ekosistemų apsaugos ir atkūrimo klausimus, tačiau ji neveiksminga, nes yra prastai įgyvendinama ir prastai užtikrinamas jos vykdymas, nepakankamai finansuojama, taip pat nėra tinkamos įgyvendintinų priemonių kaštų ir naudos analizės;

42. ragina Komisiją ir valstybes nares įgyvendinti dabartinius teisės aktus, visų pirma Vandens pagrindų direktyvą ir jos antrines direktyvas (Požeminio vandens direktyvą ir Aplinkos kokybės standartų direktyvą), ir užtikrinti jų vykdymą, ypatingą dėmesį

skiriant stebėsenos ir ataskaitų teikimo mechanizmų stiprinimui, siekiant užtikrinti, kad visos valstybės narės nuosekliai įgyvendintų reikalaujamas vandens apsaugos priemones; primena, kad šiems aktams įgyvendinti būtinas pakankamas finansavimas;

43. pabrėžia, kad paviršinio ir požeminio vandens cheminė tarša kelia grėsmę vandens aplinkai, jos padariniai gali būti, pavyzdžiui, ūmus ir lėtinis toksinis poveikis vandens organizmams, teršalų kaupimasis ekosistemoje ir buveinių bei biologinės įvairovės nykimas, taip pat pavojus žmonių sveikatai;

44. ragina nustatyti išsamius visoje ES taikomus kokybės standartus dėl PFAS kiekio požeminiame ir paviršiniame vandenyje; pabrėžia, kad susiję atitinkamų direktyvų atnaujinimai yra labai svarbūs siekiant apsaugoti vandens kokybę ir užtikrinti gerą vandens telkinių cheminę būklę, kaip numatyta Vandens pagrindų direktyvoje;

45. atkakliai tvirtina, kad būsimuose pasiūlymuose dėl teisėkūros procedūra priimamų aktų ir ne teisėkūros procedūra priimamų aktų nekyla pavojus esminiams PFAS naudojimo būdams ypatingos svarbos sektoriuose, pvz., medicinos priemonių, vaistų ir produktų, kurie yra būtini dvejopam perėjimui prie poveikio klimatui neutralios ir skaitmeninės ekonomikos; ragina Komisiją pasiūlyti visam laikui pašalinti amžinąsias chemines medžiagas (PFAS), visų pirma iš vartojimo prekių, nes šios medžiagos susijusios su žalingu poveikiu žmonių sveikatai ir aplinkai, remiantis moksliniais įrodymais, ir leisti jas naudoti tais atvejais, kai nėra saugių alternatyvų; pabrėžia, kad reikia didinti investicijas ir paspartinti lygiaverčių ir saugių alternatyvų mokslinius tyrimus ir plėtrą;

46. ragina Komisiją pasiūlyti atnaujintas PFAS kiekio geriamajame vandenyje ribines vertes, atsižvelgiant į naujausias mokslo žinias;

47. pabrėžia, kad būtina skubiai spręsti taršos vaistais, bisfenoliais, antimikrobinio atsparumo genais, patvariaisiais organiniais teršalais ir kitais esamais bei naujais teršalais problemą, visų pirma jos atsiradimo vietoje, ir veiksmingai ją stebėti, kad būtų laikomasi ES nulinės taršos tikslo ir tikslo pasiekti gerą visų vandens telkinių cheminę būklę;

48. ragina Komisiją užpildyti spragas didinant finansavimą ir užtikrinant dabartinių teisės aktų vykdymą, taip pat integruojant žiedinės ekonomikos principus, kad būtų sumažinta tarša jos atsiradimo vietoje ir išsaugotos vandens ekosistemos ateities kartoms; pabrėžia, kad su antibiotikams atspariomis bakterijomis ir tam tikrais naujais teršalais susijusios problemos vis dar nepakankamai sprendžiamos, todėl būtina toliau diegti inovacijas ir investuoti; pabrėžia, kad visuose sektoriuose turi būti taikomi tvarūs gamybos procesai ir žiedinė praktika, aktyviai užkertant kelią teršalams patekti į vandens sistemas;

49. primena, kad mikroplastikai į geriamojo vandens šaltinius gali patekti įvairiais būdais: iš nutekančios paviršinio vandens (pavyzdžiui, po lietaus), nuotekų (tiek valytų, tiek nevalytų), perpildytos centralizuotos kanalizacijos, pramoninių nuotekų, suirusių plastiko atliekų ir atmosferos nuosėdų; ragina Komisiją, laikantis Geriamojo vandens direktyvos reikalavimų, pateikti išsamų mikroplastikų geriamajame vandenyje rizikos vertinimą, kartu nuolat dirbant siekiant sukurti patikimus ir tvirtus mėginių ėmimo ir analizės metodus, kad būtų tinkamai sprendžiama galima šio naujo teršalo grėsmė žmonėms vartoti skirtiems vandens šaltiniams;

50. pabrėžia, kad reikia gerinti gėlo vandens ir jūros aplinkos taršos plastiku stebėseną ir reguliavimą, ypatingą dėmesį skiriant mikroplastikams ir vienkartiniams plastikiniams gaminiams; ragina Komisiją įvertinti dabartinius vykdymo užtikrinimo mechanizmus ir apsvarstyti galimybę imtis papildomų priemonių vandens kokybei apsaugoti;

51. ragina suinteresuotuosius subjektus kurti saugias su vandeniu besiliečiančias medžiagas, pakeisti bisfenolį A (BPA) ir kitus bisfenolius ir užtikrinti, kad būtų laikomasi Reglamento (EB) Nr 1935/2004 dėl žaliavų ir gaminių, skirtų liestis su maistu[1], ir neseniai priimtų nuostatų dėl bisfenolio A (BPA) ir kitų bisfenolių bei bisfenolio darinių naudojimo (Komisijos reglamentas (EB) 2024/3190);

52. primena, kad nuo 2025 m. sausio 1 d. įsigaliojusioje peržiūrėtoje Miesto nuotekų valymo direktyvoje nustatyti nauji įpareigojimai dėl vandens valymo, reikalaujant, kad farmacijos ir kosmetikos gamintojai padengtų ne mažiau kaip 80 proc. mikroteršalų šalinimo iš nuotekų išlaidų, siekiant sumažinti kenksmingų medžiagų kiekį aplinkoje; pažymi, kad esama skirtingų skaičiavimų ir vertinimų, susijusių su šios direktyvos poveikiu farmacijos sektoriui ir, atitinkamai, vaistų prieinamumui bei įperkamumui, todėl ragina Komisiją atlikti naują išsamų poveikio šiam sektoriui vertinimą;

53. ragina didinti ES paramą vietos valdžios institucijoms modernizuojant komunalinių nuotekų valymo įrenginius ir skatinant pakartotinį vandens naudojimą, kad būtų pasiektas ES nulinės taršos tikslas ir kad komunalinių nuotekų tvarkymu būtų veiksmingai prisidedama prie geros cheminės ir ekologinės vandens būklės;

54. ragina griežčiau stebėti pesticidų likučius vandens telkiniuose ir taikyti pesticidų naudojimo taisykles, kad būtų sušvelnintas jų poveikis vandens kokybei; pabrėžia, kad reikia skirti daugiau lėšų ūkininkams remti, kad jie galėtų pereiti prie mažai išteklių naudojančio ir ekologinio ūkininkavimo praktikos, kad būtų

---

[1] 2004 m. spalio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1935/2004 dėl žaliavų ir gaminių, skirtų liestis su maistu, ir panaikinantis Direktyvas 80/590/EEB ir 89/109/EEB, (OL L 338, 2004 11 13, p. 4, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2004/1935/oj).

sumažinta priklausomybė nuo cheminių pesticidų ir trąšų, taip pat teikti tinkamą mokymą ir nepriklausomas konsultavimo paslaugas ūkininkams ir kitiems subjektams apie pesticidų naudojimą, veiksmingumą ir toksiškumą, taip pat geriausią patirtį;

55. primygtinai reikalauja integruoti žiedinės ekonomikos principus, kad būtų sumažintas pavojingų cheminių medžiagų naudojimas pramoniniuose procesuose; pabrėžia, kad reikia papildomo finansavimo siekiant remti pramonės sektorius, pereinančius prie švarių technologijų, kuriomis mažinama vandens tarša[1];

56. pripažįsta, kad apdorotas dumblas yra vietos lygmens ir žiedinis trąšų šaltinis, kuriuo prisidedama prie dirvožemio būklės, maisto medžiagų perdirbimo ir mažesnės priklausomybės nuo sintetinių trąšų; pabrėžia, kad svarbu užkirsti kelią PFAS, sunkiųjų metalų, mikroplastikų ir kitų kenksmingų medžiagų patekimui į nuotekų tinklus, siekiant užtikrinti saugų ir tvarų kokybiško nuotekų dumblo naudojimą žemės ūkyje;

57. ragina Komisiją į Europos hidrologinio atsparumo strategijos priedą įtraukti priemonių apžvalgą su atitinkamų tikslų įgyvendinimo tvarkaraščiu;

Prisitaikymas prie klimato kaitos: potvyniai, sausros, stygiaus teritorijos, pasirengimas nelaimėms

58. ragina užtikrinti, kad visi nauji ES teisėkūros ir ne teisėkūros procedūra priimami aktai būtų pritaikyti prie klimato kaitos, siekiant užtikrinti prisitaikymo prie klimato kaitos integravimą į sektorių planus ir politikos priemones, darančias poveikį vandens ir žemės naudojimui; šiuo atžvilgiu pabrėžia, kad kovojant su klimato kaita reikia didinti klimato srities užmojus, ir primygtinai ragina valstybes nares užtikrinti, kad visomis prisitaikymo prie klimato kaitos priemonėmis, kurios turi įtakos vandens naudojimui, būtų prisidedama prie ilgalaikio hidrologinio atsparumo gerinimo; ragina Komisiją, priimant naujus pasiūlymus dėl teisėkūros ir ne teisėkūros procedūra priimamų aktų, visapusiškai atsižvelgti į geografines ir aplinkos sąlygas valstybėse narėse, taip pat į salų, atokiausių regionų ir kitų labai pažeidžiamų regionų, pavyzdžiui, dykumėjimo paveiktų regionų, padėtį; prašo Komisijos pateikti dabartinių ir šiuo metu įgyvendinamų teisėkūros ir ne teisėkūros politikos priemonių veiksmų planą, įskaitant tikslus ir stebėsenos reikalavimus, darančius poveikį vandens ir žemės naudojimui;

59. pabrėžia, kad Vidužemio jūros regionui, kuris susiduria su išskirtinėmis problemomis, pavyzdžiui, ilgalaikėmis sausromis ir

---

[1] Europos aplinkos agentūra, *Industrial pollutant releases to water in Europe* („Pramoninių teršalų išleidimas į vandenį Europoje“), Europos aplinkos agentūros interneto svetainė, 2024 m. gegužės 30 d., https://www.eea.europa.eu/en/analysis/indicators/industrial-pollutant-releases-to-water.

sūraus vandens intruzija į gėlo vandens išteklius, reikia taikyti specialiai pritaikytas prisitaikymo prie klimato kaitos priemones;

60. pabrėžia, kad salų teritorijose kyla specifinių problemų dėl geriamojo vandens trūkumo, ir ragina imtis tikslinių priemonių salų vandens ištekliams apsaugoti, įskaitant lietaus vandens surinkimo ir laikymo infrastruktūros gerinimą, alternatyvių vandens šaltinių diegimą, kartu tobulinant vandens išteklių stebėsenos ir valdymo sistemas; taip pat ragina valstybes nares nacionaliniuose prisitaikymo planuose labiau atsižvelgti į kalnuotus regionus, kad būtų sprendžiami specifiniai kalnuotų vietovių vandentvarkos uždaviniai;

61. pakartoja, kad klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos sprendimai neturėtų būti priimami bloginant ekosistemų būklę ir jais turėtų būti vengiama didinti veiklos, kuriai suvartojama daug vandens ir energijos, paklausą, o pirmenybė turėtų būti teikiama efektyviai energiją ir vandenį naudojančioms inovacijoms ir technologijoms, kad būtų pereita prie efektyviau išteklius naudojančios ekonomikos, nemažinant jos našumo, kartu užtikrinant vienodas galimybes visiems gauti vandens; atkreipia dėmesį į tai, kad, siekiant veiksmingumo, klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos sprendimai turėtų būti pritaikyti prie nacionalinių aplinkybių, kartu didinant konkurencingumą ir našumą trumpuoju ir ilguoju laikotarpiu; šiuo atžvilgiu atkreipia dėmesį į sąveikos su novatoriška energijos gamyba, pavyzdžiui, naudojant fotovoltinę energiją ir biodujas, galimybes, kurios irgi gali padėti didinti žemės ūkio sektoriaus pajamas;

62. pripažįsta, kad svarbu išsaugoti vandenį gamtai ir išlaikyti sveikas gėlo vandens ekosistemas, siekiant užtikrinti gerą vandens ciklo veikimą, žmogaus veiklą ir sušvelninti sausrų bei vandens trūkumo poveikį; pabrėžia, kad atkuriant gėlo vandens ekosistemas ir upių gamtines funkcijas, svarbu pašalinti „pasenusias kliūtis“, t. y. dirbtines kliūtis, kurios nebeatitinka savo pirminės paskirties arba yra nebereikalingos, jei yra tokia galimybė, remiantis dabartinėmis žiniomis ir patirtimi; ragina parengti specialias upių kanalų valymo ir išsaugojimo programas, kuriomis būtų užtikrinamas minimalus srautas ir mažinamas šiukšlių ir nuosėdų, galinčių turėti įtakos vandens kaupimo ir paskirstymo pajėgumui, kaupimasis;

63. primygtinai tvirtina, kad didėjant klimato kaitos poveikiui potvynių ir sausrų valdymas turi visiškai apimti kylančią riziką, įskaitant besikeičiančias oro sąlygas, pavyzdžiui, dažnesnį lietų, dėl kurio susidaro vandens perteklius; yra įsitikinęs, kad, siekiant sumažinti pažeidžiamumą ir didinti atsparumą, ypač atsižvelgiant į tai, kad vis labiau išryškėja kiekybinis vandens aspektas, labai svarbu, viena vertus, derinti parengties, ekstremaliųjų situacijų valdymo ir

atkūrimo priemones, laikantis tobulinamojo atkūrimo principo[1], ir, kita vertus, pritaikyti visuomeninę ir ekonominę veiklą; šiuo atžvilgiu pabrėžia, kad reikia kurti klimato požiūriu atsparius gamtos procesais pagrįstus sprendimus ir infrastruktūrą, kuriuos plečiant būtų atsižvelgta į ekstremalių meteorologinių reiškinių poveikį, kad susidūrus su tokiais reiškiniais būtų užtikrintas jų pajėgumas;

64. primena, kad 2007 m. Vandens pagrindų direktyva buvo papildyta Direktyva 2007/60/EB dėl potvynių rizikos įvertinimo ir valdymo, kuria siekiama sukurti sistemą, skirtą sumažinti neigiamoms potvynių pasekmėms žmonių sveikatai, aplinkai, kultūros paveldui ir ekonominei veiklai; atkreipia dėmesį į tai, kad abi direktyvos tarpusavyje suderinamos pasitelkiant rizikos valdymo planus ir upių baseinų potvynių valdymo planus, kurie yra integruotos vandentvarkos sistemos sudedamosios dalys ir kurių koordinavimas yra labai svarbus; primena, kad potvynių prevencija glaudžiai susijusi su miestų žaliosiomis erdvėmis, dirvožemio apsaugos strategijomis ir investicijomis į drenažo tinklus;

65. pabrėžia, kad ES parengtį vandens trūkumui ir sausroms galima reikšmingai pagerinti, atsižvelgiant į tai, kad kelios valstybės narės neturi sausrų valdymo planų[2]; ragina valstybes nares ir, kai taikytina, kompetentingas regionines ir vietos valdžios institucijas rengti sausrų valdymo planus, visų pirma siekiant užtikrinti geriamojo vandens tiekimą ir maisto produktų gamybą, integruojant skaitmenines stebėsenos, kontrolės ir ankstyvojo perspėjimo sistemas, kad būtų remiami veiksmingi ir duomenimis grindžiami sprendimai dėl apsaugos, atsako ir komunikacijos priemonių, aiškiai apibrėžiant atsakomybės sritis; atkreipia dėmesį į būtinybę priimti ES lygmens nuostatas dėl sausros valdymo planų, panašias į potvynių valdymo planų nuostatas;

66. pabrėžia, kad, atsižvelgiant į daugybę klimato reiškinių, pavyzdžiui, potvynių, sausrų ir ciklonų, kurie paveikė Europą, svarbu, kad ES sukurtų tvirtą tokių krizių įveikimo mechanizmą, įskaitant civilių gyventojų perspėjimo ir pagalbos sistemas; pažymi, kad skaitmeninė stebėsena, tinkamas atitinkamų duomenų skelbimas visuomenei ir ankstyvojo perspėjimo sistemos yra svarbiausi veiksniai rengiant veiksmingus sausrų ir potvynių valdymo planus valstybių narių lygmeniu; be to, pabrėžia, kad svarbu visapusiškai naudotis turimomis ES priemonėmis, pavyzdžiui, Europos perspėjimo apie potvynius sistemos ir Pasaulinės informavimo apie potvynius

---

1 Jungtinių Tautų Nelaimių rizikos mažinimo biuras, *Build Back Better in recovery, rehabilitation and reconstruction* („Tobulinamasis atkūrimas gaivinimo, atkūrimo ir atstatymo srityse“), UNDRR, Ženeva, 2019 m.

2 Europos Komisijos Aplinkos generalinis direktoratas *et al.*, *Stock-taking analysis and outlook of drought policies, planning and management in EU Member States – Final Report* („ES valstybių narių sausros politikos, planavimo ir valdymo padėties analizė ir perspektyvos“), Europos Sąjungos leidinių biuras, 2023 m.

sistemos potvynių prognozėmis, taip pat pasaulinės potvynių stebėsenos priemone, kuri yra „Copernicus“ ekstremaliųjų situacijų valdymo paslaugos dalis;

67. pabrėžia, koks svarbus Sąjungos civilinės saugos mechanizmas (SCSM) teikiant pagalbą šalims, nukentėjusioms nuo su vandeniu susijusių nelaimių, pavyzdžiui, potvynių ir sausrų; ragina skirti daugiau lėšų, kad SCSM būtų suteikta pakankamai ir modernizuotų išteklių, siekiant padidinti pasirengimą ir pagerinti gebėjimų stiprinimą;

68. ragina Komisiją ir valstybes nares didinti piliečių pasirengimą su vandeniu susijusioms nelaimėms ar krizėms; pabrėžia, kokios svarbios informacinės kampanijos ir parodomosios pratybos švietimo įstaigose, viešojo administravimo institucijose ir įmonėse, siekiant ugdyti piliečių „parengties kultūrą“;

69. ragina valstybes nares sistemingai atnaujinti ir modernizuoti vandens infrastruktūrą, įskaitant geriamojo vandens ir sanitarijos infrastruktūrą, taip pat upių srautų reguliavimo infrastruktūrą, ir investuoti į novatoriškus sprendimus, grindžiamus gerąja patirtimi, kad vandens sistemos taptų atsparesnės klimato kaitai, būtų užtikrintas stabilus geriamojo vandens tiekimas, sudarytos sąlygos anksti nustatyti nuostolius ir sumažinti vandens nuotėkį bei atliekas, kartu optimizuojant vandens gabenimo ir kaupimo sistemas. pabrėžia, kad novatoriškos vandens infrastruktūros finansavimas yra nepakankamas, palyginti su investicijų poreikiu visoje Europos Sąjungoje; šiuo atžvilgiu ragina skirti specialių nacionalinių, regioninių arba ES lėšų, kad būtų užtikrintas tinkamas finansavimas vandeniui atsparios infrastruktūros plėtrai, priežiūrai ir modernizavimui, skatinti novatoriškus sprendimus ir technologijas bei užtikrinti ilgalaikį vandens infrastruktūros tvarumą;

70. apgailestauja, kad, nepaisant dykumėjimo keliamos grėsmės vandens kokybei ir prieinamumui, dirvožemio derlingumui ir maisto produktų gamybai, taip pat nepaisant to, kad trylika valstybių narių pagal Jungtinių Tautų konvenciją dėl kovos su dykumėjimu paskelbė esančios paveiktos dykumėjimo, Komisija nesiima veiksmingų ir efektyvių kovos su dykumėjimu priemonių; todėl primygtinai ragina Komisiją, laikantis 2024 m. spalio 14 d. Tarybos išvadų dėl dykumėjimo, žemės degradacijos ir sausrų, pateikti integruotą ES masto veiksmų planą kovai su dykumėjimu, žemės degradacija ir sausra, kuriuo būtų siekiama didinti atsparumą sausrai ir iki 2030 m. pasiekti, kad žemės būklė ES neblogėtų, remiantis išsamiu poveikio vertinimu;

71. primygtinai ragina toliau remti žemės ūkio sektorių įgyvendinant naujas technologijas, kuriomis siekiama sumažinti vandens poreikį, ir kartu didinti vandens prieinamumą, be kita ko, remiant vandens sulaikymą ir požeminio vandens papildymą; ragina sudaryti galimybes susipažinti su mokslinių tyrimų rezultatais, pvz.,

susijusiais su jūrų vandens gėlinimu, ir palengvinti novatoriškų gėlinimo sprendimų diegimą; ragina valstybes nares sukurti gamtines vandens atsargas, grindžiamas naujausiais su klimatu susijusios rizikos vertinimais, kad būtų apsaugoti svarbiausi vandens ištekliai ir jų baseinai, taip pat atsižvelgiant į tokių atsargų plėtojimo poveikį aplinkai ir socialinį bei ekonominį poveikį; pabrėžia, kad tokiu gamtinių vandens atsargų reikalavimu būtų papildytas Vandens pagrindų direktyvoje nustatytas reikalavimas valstybėms narėms nustatyti geriamojo vandens gavybai naudojamus vandens telkinius, užtikrinant, kad jie atitiktų Vandens pagrindų direktyvos 4 straipsnyje ir Geriamojo vandens direktyvoje nustatytus tikslus, ir užtikrinta būtina jų apsauga; pažymi, kad tokios gamtinės vandens atsargos jau egzistuoja įvairiomis formomis įvairiose valstybėse narėse; pabrėžia, kad reikėtų teikti pagalbą valstybėms narėms arba vietos ir regioninėms valdžios institucijoms, siekiant padėti joms sukurti gamtines vandens atsargas;

72. atkreipia dėmesį į vandens sulaikymo infrastruktūros potencialą kaip pavyzdį vandens gamybos sistemų, sukurtų naudojant geriausias turimas, ekonomiškas ir mažiausią poveikį aplinkai darančias technologijas, įskaitant nuotekų pakartotinį naudojimą ar lietaus vandens surinkimą, siekiant sumažinti sausros ir potvynių riziką, padidinti vandens saugumą ir skatinti žiedinį judėjimą, vandens regeneravimą ir pakartotinį naudojimą; mano, kad vandens sulaikymo įrenginiai gali būti naudingos priemonės, jei vietos arba nacionalinės valdžios institucijos leidžia juos naudoti pagal aiškias sąlygas, įskaitant vietos požeminio vandens pajėgumus tokiai veiklai ir būtinybę ūkininkams, kurie naudojasi vandens ištekliais, pritaikyti savo veiklą prie tvarios praktikos, visų pirma atsižvelgiant į vandens poreikį ir vandens kokybę; ragina Komisiją pasinaudoti turimomis priemonėmis, įskaitant finansinę paramą, siekiant supaprastinti šio metodo taikymą valstybėse narėse;

73. apgailestauja, kad neteisėtas ar tyčinis vandens ėmimas gali padaryti didelę žalą vandens telkiniams; ragina taikyti griežtas atgrasomąsias priemones, įskaitant baudžiamąją teisę, siekiant apsaugoti paviršinių vandens telkinių ekologinę būklę ar ekologinį potencialą arba požeminių vandens telkinių kiekybinę būklę; pažymi, kad reikia papildomos paramos nacionalinių vykdymo užtikrinimo pajėgumų mokymui ir žinių perdavimui;

74. atkreipia dėmesį į svarbų kompleksinį gamtos procesais pagrįstų sprendimų vaidmenį sprendžiant trejopos planetos krizės iššūkius ir atkuriant natūralų vandens ciklą; ragina Komisiją ir valstybes nares, atsižvelgiant į poveikį aplinkai ir socialinį bei ekonominį poveikį, savo politikos veiksmuose ir rekomendacijose teikti pirmenybę gamtos procesais pagrįstiems sprendimams, skirtiems hidrologiniam atsparumui didinti, pavyzdžiui, šlapynių ir durpynų drėgnumo atkūrimui, siekiant padidinti gruntinio vandens išteklius ir aplinkinio dirvožemio drėgnumą, salpų atkūrimui ir apsaugai, natūralioms vandens sulaikymo priemonėms, augalijos atkūrimui kaip apsaugai

nuo potvynių ir lietaus vandens kaupimui, siekiant padidinti vandens išteklius, sušvelninti su klimato kaita susijusią riziką ir remti ilgalaikį bendruomenių, įmonių ir maisto produktų gamybos atsparumą; pabrėžia, kad siekiant užtikrinti sėkmingą prisitaikymą prie klimato kaitos ir hidrologinį atsparumą ilguoju laikotarpiu, be gamtos procesais pagrįstų sprendimų, būtina papildomai investuoti į inžinerinius sprendimus;

Finansavimas ir kainodara

75. pažymi, kad gamtos procesais pagrįsti sprendimai ir natūralios vandens sulaikymo priemonės gali padėti atkurti požeminio vandens lygį, palaikyti ekologinius srautus ir kartu sumažinti su vandens trūkumu, potvyniais ir sausromis susijusią riziką; pažymi, kad potvynių valdymo srityje gamtos procesais pagrįsti sprendimai paprastai negali pakeisti esamų sprendimų ir gali būti neveiksmingi ekstremaliausių įvykių atveju; vis dėlto atkreipia dėmesį į tai, kad gamtos procesais pagrįsti sprendimai gali padidinti pilkosios infrastruktūros veiksmingumą ir eksploatavimo trukmę, nes jais didinami vandens sugėrimo pajėgumai, mažinamas vandens greitis ir reguliuojami didžiausi srautai; šiuo atžvilgiu pakartoja, kad gamtos procesais pagrįstų sprendimų veiksmingumas priklauso nuo aplinkybių ir turi būti pritaikytas prie vietos padėties; šiuo atžvilgiu pabrėžia, kad nėra universalaus sprendimo;

76. pabrėžia, kad reikia teikti finansinę paramą tvariems novatoriškiems metodams ir sprendimams, kartu tinkamai atsižvelgiant į viešojo ir privačiojo sektorių partnerystes;

77. pabrėžia, kad prisitaikant prie klimato kaitos svarbu turėti sveiką dirvožemį, siekiant užtikrinti apsirūpinimo vandeniu saugumą ir žiediškumą; pabrėžia, kad gamtinis dirvožemio vandens sulaikymo pajėgumas turi būti gerinamas taikant dirvožemio būklės gerinimo priemones, mažinant anglies nuostolius, taip pat imantis veiksmų vandens telkinių lygmeniu, pavyzdžiui, stabilizuojant upių krantus, įskaitant renatūralizavimą, ir atkuriant vandeningųjų sluoksnių sulaikymo pajėgumus;

78. pažymi, kad kruopščiai parengtomis miškotvarkos priemonėmis galima pagerinti vandens baseinų būklę, reguliuoti vandens tėkmę ir sumažinti sausros bei potvynių keliamą spaudimą, atsižvelgiant į medžių ir miškų svarbų vaidmenį vandens ciklo reguliavime, nes jie gali valyti vandenį, didinti vandens išteklių prieinamumą ir gerinti dirvožemio drėgmės išlaikymą; siūlo, kad į tai būtų deramai atsižvelgta, kai Komisija, bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis, rengs Sąjungos atsparumo nelaimėms didinimo tikslus, ir kad tai būtų įtraukta į nelaimių rizikos valdymo ir nenumatytų atvejų planavimo rengimą ir tobulinimą; pabrėžia, kad šiuo atžvilgiu reikia daugiau mokslinių tyrimų, rinkti daugiau duomenų, taip pat daugiau inovacijų ir finansavimo siekiant padėti žemės valdytojams užkirsti

kelią stresą aplinkai keliančių veiksnių, pavyzdžiui, sausros, potvynių ir silpnėjančios vandens baseinų funkcijos, poveikiui;

79. pripažįsta, kad miestų teritorijos tampa vis labiau pažeidžiamos dėl su vandeniu susijusios klimato keliamos rizikos, pavyzdžiui, potvynių, vandens trūkumo ir karščio sukelto streso; ragina integruoti miestų hidrologinio atsparumo planavimą į prisitaikymo prie klimato kaitos strategijas, įskaitant investicijas į žaliuosius stogus, pralaidžią infrastruktūrą, lietaus vandens surinkimo ir liūčių vandens sulaikymo sistemas, taip pat priemones, skirtas žaliųjų ir mėlynųjų erdvių miestuose didinimui, siekiant sušvelninti ekstremalių oro sąlygų poveikį ir sumažinti pavojų žmonių gyvybei ir turtui; ragina toliau prižiūrėti miestų vandens kelius ir atkurti prieigą prie jų;

80. pabrėžia, kad Europos hidrologinio atsparumo strategija turėtų būti užtikrinamas tinkamas finansavimas iš viešųjų ir privačiųjų šaltinių, siekiant remti atsparios vandens infrastruktūros modernizavimą, tobulinimą, pritaikymą ir priežiūrą, tvarią vandentvarką, duomenų rinkimą, mokslinius tyrimus, veiksmingą stebėseną, skaitmeninimą, įgūdžių tobulinimą, gamtos procesais pagrįstus sprendimus, novatoriškų efektyvaus vandens naudojimo technologijų plėtrą ir diegimą, taip pat užtikrinti aplinkosauginį, socialinį ir ekonominį tvarumą pagal naujojo Europos konkurencingumo kelrodžio tikslus;

81. ragina Komisiją būsimoje DFP sukurti atskirą specialų fondą, kuris būtų susijęs su hidrologiniu atsparumu; mano, kad Europos regioninės plėtros fonde ir Sanglaudos fonde reikėtų sukurti specialius finansinius mechanizmus pažangaus vandens naudojimo technologijoms ir su vandeniu susijusioms investicijoms remti; yra tvirtai įsitikinęs, kad kol kas vandens klausimui turėtų būti teikiama pirmenybė esamose finansavimo sistemose, įskaitant Sanglaudos fondą; pabrėžia, kad ES finansavimo mechanizmuose turi būti atsižvelgiama į socialinį teisingumą ir įperkamumą, visų pirma teikiant vandens paslaugas gyventojams, užtikrinant paramą valstybėms narėms ir piliečiams, kurie susiduria su didesniais finansiniais sunkumais ir specifinėmis realijomis, kartu laikantis vandentvarkos įsipareigojimų; pabrėžia, kad svarbu pakoreguoti esamą finansavimą, subsidijas ir finansavimo srautus, susijusius su vandentvarka ir kita susijusia žemės naudojimo veikla, atsisakyti pasenusių inžinerinių sprendimų ir pereiti prie novatoriškų sprendimų, taip pat gamtos procesais pagrįstų sprendimų arba jų derinio;

82. ragina pagal programą „Europos horizontas“ ir EIP-AGRI skirti tikslinį finansavimą įvairių pasėlių sistemų vandens ryšių lauko tyrimams; ragina pripažinti moterų vaidmenį vandens politikos srityje ir nustatyti konkretų finansavimą siekiant skatinti jų galimybę dalyvauti žemės ūkio veikloje;

83. primena, kad dėl to, jog dabartinėje DFP nėra specialios vandens srities finansavimo eilutės arba privalomų finansavimo tikslų,

ribojamas ES gebėjimas nukreipti tikslines investicijas į būtinas hidrologinio atsparumo priemones, įskaitant infrastruktūros modernizavimą, inovacijas, prisitaikymo prie klimato kaitos priemones ir gamtos procesais pagrįstų sprendimų įgyvendinimą, taigi ir konkurencinis pajėgumas, nes be pusiausvyros vandens srityje regionų ekonomikai tenka papildoma našta; pažymi, kad atokiausiems ir kalnuotiems ES regionams bei saloms ypač sunku gauti finansavimą arba užmegzti viešojo ir privačiojo sektorių partnerystes, kad būtų galima remti vietos ir regionų investicijas į vandentvarką ir infrastruktūrą;

84. pabrėžia svarbų Europos investicijų banko (EIB) vaidmenį finansuojant vandens sektorių; pabrėžia, kad EIB aktyviai investuoja į vandens sektorių ir jį remia; pabrėžia, kad ES turėtų bendradarbiauti su EIB, kad būtų dalijamasi geriausia patirtimi, ir toliau ragina EIB ir kitas finansų įstaigas stiprinti savo vaidmenį finansuojant novatorišką ir atsparią vandens infrastruktūrą, gerinant sanitarijos ir geriamojo vandens infrastruktūrą, skaitmeninimą, taip pat remti projektus, kuriais siekiama mažinti potvynių riziką, užkirsti kelią erozijai ir atgaivinti vandentakius, sudarant palankias sąlygas investicijoms į vandens sektorių;

85. primygtinai ragina Komisiją ištirti ir skatinti novatoriškus finansavimo mechanizmus, įskaitant mokėjimus už ekosistemines paslaugas ir žaliąsias obligacijas, kartu užtikrinant reglamentavimo aiškumą ir apsaugos priemones, kad būtų išvengta rinkos iškraipymų; ragina EIB ir kitas finansų įstaigas teikti pirmenybę lengvatinėms paskoloms ir kreditams valstybėms narėms, regionų ir vietos valdžios institucijoms, vykdančioms didelio masto atkūrimo projektus, numatant konkrečias nuostatas dėl paramos ekonomiškai nepalankioje padėtyje esantiems regionams;

86. pabrėžia viešojo ir privačiojo sektorių partnerystės, kaip vandens investicijų finansavimo šaltinio, svarbą; ragina Komisiją skatinti privačiąsias investicijas į vandens sektorių, sukuriant palankią reglamentavimo sistemą, kuri gali apimti bendro finansavimo galimybes ir viešojo bei privačiojo sektorių partnerystes, kad būtų skatinamos inovacijos, tobulinama infrastruktūra ir užtikrinami tvarūs vandentvarkos sprendimai visose valstybėse narėse; vis dėlto pabrėžia, kad privačiosios investicijos į ES vandens sektorių neturi pakenkti vandens, kaip viešosios gėrybės ir viešosios paslaugos, statusui ir kad turi būti užtikrintas ilgalaikis sektoriaus atsparumas, taip pat prieinamumo, įperkamumo ir tvarumo principai;

87. ragina valstybes nares priimti valdymo sistemas, kuriose būtų aiškiai apibrėžti suinteresuotųjų subjektų vaidmenys ir atsakomybė planuojant, finansuojant ir įgyvendinant gamtos procesais pagrįstus sprendimus; mano, kad į šias sistemas turėtų būti integruotas finansavimas iš įvairių šaltinių, įskaitant filantropinius įnašus ir privačiojo sektoriaus partnerystes, kartu užtikrinant vienodas

galimybes naudotis ištekliais nedidelio masto projektams, visų pirma valdomiems vietos ar regionų lygmeniu;

88. primygtinai ragina Komisiją ir valstybes nares savo biudžetuose atsižvelgti į vandens aspektą ir užtikrinti geresnį valdymą regionuose naudojant ES lėšas;

89. pabrėžia, kad būtina teikti tikslinę finansinę ir techninę paramą savivaldybėms, kad būtų lengviau laikytis su vandeniu susijusių teisės aktų;

90. ragina valstybes nares paspartinti leidimų išdavimą tvarios ir novatoriškos atsparios vandens infrastruktūros projektams, kad juos būtų galima sparčiai įgyvendinti atsižvelgiant į neatidėliotinus iššūkius;

91. pažymi, kad keliose valstybėse narėse vandens paslaugų sąnaudų susigrąžinimo principas, pagal kurį numatoma, kad visi vandens naudotojai veiksmingai ir proporcingai finansiškai prisideda prie vandens paslaugų sąnaudų padengimo, vis dar taikomas retai arba visai netaikomas; ragina valstybes nares ir jų regionines valdžios institucijas įgyvendinti tinkamą vandens kainodaros politiką ir taikyti sąnaudų susigrąžinimo principą tiek su aplinka, tiek su ištekliais susijusioms sąnaudoms, laikantis Vandens pagrindų direktyvos; ragina valstybes nares įgyvendinant sąnaudų susigrąžinimo principą atsižvelgti į ilgus investavimo ciklus ir užtikrinti, kad reikalingoms (pakartotinėms) investicijoms būtų skiriama pakankamai lėšų;

92. pabrėžia, jog svarbu užtikrinti, kad vandens kainodara būtų prisidedama prie ilgalaikio apsirūpinimo vandeniu saugumo ir ji atspindėtų ekonomines ir aplinkosaugines vandens išteklių naudojimo sąnaudas; ragina valstybes nares ir kompetentingas regionines bei vietos valdžios institucijas užtikrinti, kad vandens kainos būtų ekonomiškai tvarios, socialiai teisingos ir skatintų efektyviai naudoti vandenį, taip pat atspindėtų vandens išteklių prieinamumą skirtingose valstybėse narėse ir regionuose, ypač regionuose, kuriuose trūksta vandens, kartu užtikrinant, kad vanduo būtų prieinamas namų ūkiams ir mažosioms įmonėms; ragina valstybes nares ir kompetentingas regionines bei vietos valdžios institucijas užtikrinti skaidrias vandens kainas ir didinti informuotumą apie vandens paslaugų vertę;

93. atkreipia dėmesį į tai, kad kompetentingoms nacionalinėms vandens valdymo institucijoms teks pagrindinis vaidmuo įgyvendinant naujus vandentvarkos ir išsaugojimo planus valstybių narių lygmeniu; todėl ragina valstybes nares finansiškai ir techniškai padidinti tų kompetentingų institucijų pajėgumus, kad jos galėtų atlikti svarbesnį skatinamąjį ir patariamąjį vaidmenį užtikrinant tvarią ir ateities iššūkiams pritaikytą vandens išteklių valdymo ir saugojimo infrastruktūrą; mano, kad ES lėšos, pavyzdžiui, Teisingos pertvarkos

fondas, turėtų būti naudojamos siekiant toliau padėti valstybėms narėms ir vandens agentūroms įgyvendinimo veikloje;

Skaitmeninimas, saugumas ir technologinės inovacijos

94. pabrėžia skaitmeninimo ir DI potencialą ir poreikį gerinant vandens telkinių ir vandens infrastruktūros valdymą ir stebėseną, taip pat teikiant ataskaitas ir užtikrinant skirtingas geografines srauto sąlygas atspindinčių duomenų palyginamumą;

95. ragina Komisiją, valstybes nares ir vandens tiekėjus skaidrumą ir skaitmeninimą įtraukti kaip pagrindinius vandentvarkos principus ir gerinti valdymo ir matavimo duomenų naudojimą, siekiant stiprinti stebėseną, vertinimą, atskaitomybę ir sprendimų priėmimą, kartu optimizuojant ir supaprastinant ataskaitų teikimo prievoles; ragina diegti skaitmenines vandens technologijas, kurios palengvintų tikrojo laiko, ėminiais grindžiamą ir nuotolinę vandens kokybės, nuotėkio, naudojimo ir išteklių stebėseną ir ataskaitų teikimą; ragina efektyviau naudoti viešąsias lėšas ir didinti valstybės išlaidas šioje srityje; pripažįsta, kad plačiai diegiant novatoriškas skaitmenines technologijas reikia kartu rengti skaitmeninių įgūdžių mokymus;

96. pabrėžia, kad kuriant vandens išteklius tausojančią visuomenę būtina skatinti skaitmeninimą ir duomenimis grindžiamus sprendimus; pabrėžia, kad reikia kurti skaitmeninius sprendimus, kaip stebėti vandens suvartojimą ir optimizuoti vandens išteklių naudojimą visuose sektoriuose; ragina Komisiją, bendradarbiaujant su valstybėmis narėmis, teikti finansinę paramą pažangioms vandentvarkos sistemoms įgyvendinti, daugiausia dėmesio skiriant mažųjų ir vidutinių įmonių (MVĮ) poreikiams;

97. atkreipia dėmesį į tai, kad vandens sistemos, įskaitant vandens valymo ir paskirstymo sistemas, laikomos vienu iš šalies ypatingos svarbos infrastruktūros objektų ir saugumo ramsčių, taigi jos labai svarbios ES strateginiam savarankiškumui ir joms reikia didesnės apsaugos ir komunalinių paslaugų teikėjų gebėjimo aptikti fizines ir kibernetines grėsmes bei kibernetinius išpuolius, reaguoti į juos ir atsigauti po jų; pažymi, kad aukštesnis skaitmeninimo lygis susijęs su naujais pažeidžiamumo aspektais; pabrėžia, kad iškilus grėsmei arba išpuolio atveju vandens sistemų operatoriai gali prarasti galimybę kontroliuoti vandens srautą ir kokybę arba netekti galimybės stebėti tikrosios vandens sistemos būklės; primygtinai reikalauja, kad pažeidžiamumo vertinimai ir avarijų likvidavimo planas būtų neatskiriama kiekvienos valstybės narės vandentvarkos sistemos dalis; ragina skatinti dalytis informacija apie kibernetinio saugumo grėsmes ir procedūras, kad ekonominės veiklos vykdytojai galėtų keistis geriausia patirtimi, taip pat kurti kibernetinio saugumo kultūrą pasitelkiant technines saugumo priemones, kompetencijos ugdymą, informuotumo didinimą ir komunikaciją; atkreipia dėmesį į TIS 2 direktyvoje ir Direktyvoje dėl ypatingos svarbos subjektų atsparumo numatytas priemones ir nuostatas, kurios galėtų padėti

sumažinti kylančią saugumo riziką; ragina Komisiją imtis iniciatyvos stiprinant ES lygmens koordinavimo formatus ir būsimoje ES pasirengimo krizėms strategijoje pasiūlyti veiksmingas priemones, siekiant užtikrinti, kad būtų laiku pasirengta kovoti su rizika aplinkai ir ne aplinkai vandens telkiniuose, keliančia grėsmę bendram ES saugumui;

98. ragina Komisiją ir valstybes nares aktyviau įtraukti moteris priimant sprendimus dėl hidrologinio atsparumo; ragina taikyti metodologinį požiūrį, pagal kurį įgyvendinant vandens tiekimo projektus būtų veiksmingai atsižvelgiama į su lytimi susijusius poreikius, įgyvendinant stebėseną, ataskaitų teikimą ir stebėjimą naudojant priemones ir rodiklius, suskirstytus pagal lytį;

99. pažymi, kad geresni duomenys ir duomenų analizė yra labai svarbūs siekiant priimti įrodymais pagrįstus sprendimus ir greitai nustatyti nedidelius vandens kokybės pokyčius, kurie galėtų kelti grėsmę vandens telkiniams, taip pat įvertinti geriausią patirtį ir nustatyti ekonomiškai efektyviausias bei poveikį darančias priemones;

100. pabrėžia, kad reikia geresnių, patikimesnių ir tarpusavyje suderinamų duomenų apie vandens tiekimą, paklausą, paskirstymą, prieinamumą ir naudojimą, taip pat reikia nustatyti duomenų vienetus; primygtinai ragina Komisiją ir valstybes nares aktyviau rinkti duomenis ir gerinti duomenų sąveikumą visais lygmenimis, kad būtų remiamas dabartinių vandens srities teisės aktų įgyvendinimas, taip pat palengvintos žiedinės ekonomikos ir vandens požiūriu pažangios pramonės simbiozės strategijos; pabrėžia, kad duomenys ir DI galėtų būti naudojami vandens ir energijos suvartojimui modeliuoti, taip pat pakartotinio naudojimo ir perdirbimo pajėgumams;

101. ragina Komisiją geriau pripažinti esminį vandens sektoriaus vaidmenį didinant ES konkurencingumą skatinant mokslinius tyrimus ir inovacijas bei verslumą ir talentus; šiuo atžvilgiu pabrėžia, kad svarbu skatinti inovacijas vandens sektoriuje; atkreipia dėmesį į tai, kad Europos pramonės pertvarkos ir išmetamųjų teršalų inovacijų centras, įsteigtas pagal Direktyvą 2010/75/ES, galėtų atlikti svarbų vaidmenį šioje srityje, nes jame vertinamas pramonės technologijų aplinkosauginis veiksmingumas ir renkama informacija apie novatoriškus pramonės aplinkosaugos metodus; taip pat atkreipia dėmesį į esamas partnerystes, pavyzdžiui, Planetos aprūpinimo vandeniu (WATER4ALL) partnerystę, kuri yra mokslinių tyrimų finansavimo programa;

102. mano, kad būtina kurti ir puoselėti įvairių suinteresuotųjų subjektų platformas, kad būtų skatinamas inovacijų diegimas visais lygmenimis – vietos ir nacionaliniu; rekomenduoja, kad šiose platformose dalyvautų įvairūs dalyviai – viešojo ir privačiojo sektorių, taip pat pilietinės visuomenės asociacijos – ir taip būtų sudaryta partnerių koalicija siekiant pokyčių; remia dalijimosi žiniomis apie

tai, kaip skaitmeninės vandens technologijos gali padėti įgyvendinti galiojančius ES vandens srities teisės aktus, skatinimą, taip pat gebėjimų stiprinimą vietos, regionų ir nacionaliniu lygmenimis; ragina Komisiją ir valstybes nares plėsti skaitmeninių įgūdžių, mokslinių tyrimų ir plėtros (MTP) programas, susijusias su vandeniu, be kita ko, bendradarbiaujant su universitetais, mokslinių tyrimų centrais ir MVĮ;

103. pripažįsta itin svarbų duomenų centrų vaidmenį skaitmeninėje ekonomikoje; su susirūpinimu pažymi, kad dėl sparčios technologijos plėtros DI veiklai reikalingų vandens išteklių kiekis gali didėti ir kad dėl tokio per didelio vartojimo gali sumažėti DI žadama nauda aplinkai, pavyzdžiui, išteklių optimizavimas ir išmetamo anglies dioksido kiekio mažinimas, ir pabrėžia, kad būtina įtraukti vandens naudojimo efektyvumo priemones į jų rengimą ir veiklą; ragina Komisiją savo Europos hidrologinio atsparumo strategijoje atsižvelgti į vandens išteklių naudojimą informacinėse ir ryšių technologijose (IRT), ypač DI ir duomenų centruose, visų pirma skatinant duomenų centrus pakartotinai naudoti išvalytą vandenį ir kurti efektyvesnius lustus bei komponentus, kad būtų sumažintas aušinimo poreikis; rekomenduoja valstybėms narėms teikti pirmenybę hidrologinio atsparumo strategijoms, kuriomis sprendžiami konkretūs duomenų centrų keliami iššūkiai, siekiant užtikrinti skaitmeninės ir aplinkosaugos darbotvarkių tvarumą;

104. primena, kad jūros vandens gėlinimas – druskos šalinimo iš jūros ar druskingo vandens procesas, kurio metu iš jūros ar sūroko vandens pašalinama druska, kad jį būtų galima naudoti įvairiems tikslams, įskaitant geriamojo vandens, ir kad tai yra svarbus technologinis sprendimas žmonių pragyvenimui; pažymi, kad gėlinimas yra daug energijos reikalaujantis procesas, todėl, siekiant sumažinti poveikį aplinkai, kai įmanoma, geriausia būtų naudoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją; pakartoja, kad gėlinant susidaro šalutinis produktas – sūrymas (koncentruotas druskos tirpalas), kuris turi būti tinkamai šalinamas, kad būtų išvengta neigiamo poveikio jūrų aplinkai; todėl mano, kad atvirkštinio osmoso arba terminėmis technologijomis pagrįstas gėlinimas turėtų būti taikomas tuo atveju, jei nėra kitų ekologiškai tvaresnių galimybių arba jų neįmanoma įgyvendinti, visų pirma atokiose vietovėse ir salose; šiuo atžvilgiu pabrėžia, kad šiuo metu dirbama su naujais technologiniais sprendimais, pavyzdžiui, mikrobinio gėlinimo elementais, kurie yra ekologiškai tvari ir novatoriška alternatyva tradiciniams gėlinimo metodams, visų pirma siekiant užtikrinti švarų vandenį ir nuotekų valymą mažose, izoliuotose vietovėse, kuriose nėra elektros energijos;

105. pabrėžia, kad reikia didinti finansavimą ir MTP tokių technologijų kaip novatoriškos gėlinimo technologijos srityje, siekiant padidinti šių technologijų efektyvumą, tvarumą ir išplėsti jų taikymo mastą; ragina tirti galimybes naudoti šias technologijas žemės ūkyje,

siekiant įvairinti vandens tiekimo šaltinius ir taip sumažinti šio sektoriaus pažeidžiamumą esant vandens stygiui;

106. pažymi, kad per pastarąjį dešimtmetį pasiekta daug mokslinių laimėjimų, kaip vandens valymą paversti išmanesniu ir labiau žiediniu, o šie sprendimai suteikia galimybių naudoti skaitmeninius sprendimus, DI ir nuotolinį stebėjimą, kad vanduo būtų naudojamas efektyviau, o išvalytos nuotekos būtų pakartotinai naudojamos drėkinimui ir iš nuotekų būtų išgaunama energija bei maisto medžiagos;

107. ragina Komisiją ir valstybes nares pašalinti reguliavimo kliūtis bendrojoje rinkoje, kad būtų palengvintas novatoriškų biotechnologijų ir biologinės gamybos sprendimų kūrimas, plėtra ir pateikimas rinkai bei skatinama švaresnė gamyba ir žiediškumas;

108. ragina finansuoti, kurti ir patvirtinti novatoriškus augalų apsaugos ir tręšimo sprendimus, įskaitant biologines kontrolės priemones ir mažesnį poveikį aplinkai darančias veikliąsias medžiagas, kurie yra būtini siekiant tinkamai pereiti prie tvaresnių žemės ūkio sistemų;

109. ragina parengti specialias upių kanalų valymo ir išsaugojimo programas, kuriomis būtų užtikrinamas pakankamas srautas ir mažinamas šiukšlių ir nuosėdų, galinčių turėti įtakos vandens kaupimo ir paskirstymo pajėgumui, kaupimasis;

Tarpvalstybinis ir tarptautinis bendradarbiavimas

110. pabrėžia, kad reikia visapusiškos Europos hidrologinio atsparumo strategijos, kuria būtų skatinamas tarpvalstybinis bendradarbiavimas, nuoseklesnis duomenų rinkimas ir ataskaitų teikimas, vietos, regioniniams ir nacionaliniams subjektams dalijantis geriausia patirtimi, užtikrinant tvarią vandentvarką ir teisingą išteklių paskirstymą tarp valstybių narių, užkertant kelią tam, kad su vandeniu susijusios problemos, tokios kaip vandens trūkumas ir potvynių rizika, būtų perkeltos kitoms valstybėms narėms;

111. pabrėžia, kad klimato kaita kelia didelę grėsmę vandens ištekliams ir vandens ekosistemoms; pažymi, kad potvyniai ir vandens trūkumas kelia grėsmę apsirūpinimo maistu ir vandeniu saugumui bei gyventojų sveikatai ir galiausiai daro poveikį socialinei sanglaudai ir stabilumui; pripažįsta, kad hidrologinis atsparumas labai svarbus siekiant užkirsti kelią dabartinėms ir būsimoms sveikatos, maisto, energetikos ir saugumo krizėms ir jas šalinti; pabrėžia, kad hidrologiniu atsparumu skatinamas tarpvalstybinis bendradarbiavimas vandens srityje ir yra taikos bei saugumo skatinamasis veiksnys, nes šalis sieja bendros upės ir požeminio vandens ištekliai;

112. ragina valstybes nares aktyviau bendradarbiauti tarpvalstybiniu mastu valdant bendrus upių baseinus bei požeminius vandeninguosius sluoksnius ir užtikrinant veiksmingą duomenų apie

vandens kokybę, taršos lygį ir vandens lygį rinkimą ir dalijimąsi jais; rekomenduoja steigti regioninius bendradarbiavimo centrus, kurie koordinuotų bendrų hidrologinio atsparumo strategijų įgyvendinimą, atsižvelgiant į kiekvienos teritorijos su klimatu susijusias, socialines ir ekonomines problemas;

113. ragina stiprinti tarptautinį bendradarbiavimą, be kita ko, upių baseinų lygmeniu, siekiant spręsti augančią vandens krizę, užtikrinti švarų ir aukštos kokybės vandenį, skatinti tvarią vandentvarką ir įgyvendinti įvairias novatoriškas vandens technologijas, įskaitant gamtos procesais pagrįstus sprendimus; ragina įtvirtinti tarpvalstybinį bendradarbiavimą operatyviniu, taktiniu ir strateginiu lygmenimis;

114. ragina, naudojantis INTERREG ir kitais ES fondais, rengti tarpvalstybinius projektus, skirtus regioniniam bendradarbiavimui vandens išteklių valdymo srityje gerinti, visų pirma daug dėmesio skiriant teisingam vandens paskirstymui tarp sektorių ir valstybių narių;

115. pabrėžia, kad reikia stiprinti ES stebėsenos pajėgumus pasitelkiant skaitmeninimą ir šiuolaikines technologijas, įskaitant palydovinę stebėseną ir taršos stebėjimą tikruoju laiku, nes tai labai svarbu tarpvalstybinės taršos prevencijai ir kovai su ja;

116. primygtinai ragina Komisiją imtis konkretaus diplomatinio vaidmens, skirto su vandeniu susijusiems konfliktams spręsti, skatinant bendradarbiavimą vandens srityje ir vandens šaltinių bei sistemų apsaugą, ypač ginkluotųjų konfliktų metu ir tarpvalstybiniu mastu;

117. primygtinai ragina ES vadovauti tarptautinėms pastangoms apsaugoti ir atkurti vandens ekosistemas pagal 6-ąjį DVT dėl švaraus vandens ir sanitarijos;

°

° °

118. paveda Pirmininkei perduoti šią rezoliuciją Tarybai ir Komisijai.